

DET GODE BØRNE**LIV**

TIL LDD'S SELVEJENDE OG PRIVATE DAGTILBUD, BESTYRELSER, FORÆLDRE SAMT ANDRE MED INTERESSE FOR DET GODE BØRNE**LIV**

NR. 1 · ÅRGANG 4 · MARTS 2022

**Evalueringskultur
i dagtilbud**

**Evaluering af
læringsmiljøet**

**Evaluerings
mange muligheder**

FAGLIG VURDERING AF FAGLIGHED

Tema:
Evaluerings-
kultur

FAG- OG MEDLEMSBLAD FRA LDD

LANDSORGANISATIONEN
DANSKE DAGINSTITUTIONER

Tema: Evaluerings- kultur

- Side 3 **Leder**
Opbygning af en evalueringskultur er en stor opgave for dagtilbuddet
Palle Woss Petersen, Direktør, LDD
- Side 4 **Faglig vurdering af faglighed**
Dorthe Filtenborg, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD
- Side 6 **Evalueringskultur i dagtilbud**
Malene Skov Dinesen, Chefkonsulent, ineva – viden til udvikling
- Side 10 **Godt videre med at udvikle pædagogisk praksis**
Line Buer Bjerre, Seniorkonsulent, og Marie Lund Hansen, Konsulent, EVA (Danmarks Evalueringsinstitut)
- Side 14 **Evalueringsens mange muligheder**
Karen Reitz, Pædagog, Cand. Pæd. Soc., Lektor, Via University College
- Side 17 **Analyse af pædagogiske læringsmiljøer i dagtilbud**
Anders Skriver Jensen, Lektor, ph.d, Cand. Pæd i generel pædagogik
- Side 20 **LDD NYT**
LDD er medlem af Altingets (Christiansborg) Børne- og Ungepolitiske Netværk
Den styrkede pædagogiske læreplan version 2.0 – LDD kursus
- Side 22 **Evaluering af læringsmiljøet**
Torben Næsby, ph.d, Lektor ved UCN, Pædagoguddannelsen, Aalborg
- Side 24 **Evaluering af børns æstetiske læreprocesser**
Line Rosenvinge, Kunstpædagog
- Side 27 **Hvordan kan man måle kvalitet i dagtilbud?**
Interview med Charlotte Ringsmose,
Professor ved Institut for Kultur og Læring
- Side 30 **Digitalt evalueringsredskab**
Interview med Torben Væring, Produktchef, INFOBA
- Side 32 **At blive klogere på faglighed**
Interview med Kernehuset
- Side 35 **Næste nummer** af DET GODE BØRNELIV
Tilsyn
- Side 36 **Det ved vi om "Evalueringskultur"**

Opbygning af en evalueringskultur er en stor opgave for dagtilbuddet

At evaluere det pædagogiske arbejde er ikke en ny opfindelse i de danske dagtilbud. Ej heller er der tale om raketvidenskab. Imidlertid fremstår opgaven med at evaluere unægtelig i en ganske krævende og udfordrende kontekst med afsæt i den styrkede pædagogiske læreplan, der blev en realitet i sommeren 2018. I rammesætningen er der ikke "kun" tale om det at evaluere men om, at dagtilbuddet skal etablere en evalueringskultur.

Opbygning og implementering af evalueringskulturen skal give ledelsen og det pædagogiske personale indblik i, hvad det pædagogiske læringsmiljø betyder for børnenes trivsel, dannelses, læring og udvikling herunder om, der er noget, som skal være anderledes i læringsmiljøet med afsæt i det, den konkrete evaluering viser. At etablere en evalueringskultur indebærer, at det pædagogiske personale og ledelsen i det løbende, daglige arbejde forholder sig reflektivt til, hvordan det pågældende pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes behov.

At evaluere samt at opbygge en kultur omkring evaluering kan se ud på lige så mange forskellige måder som, der er dagtilbud i Danmark. Forskellige udfordringer kan opstå i forhold til dagtilbuddets kompetencer og egen rolle i en evalue-

rende kontekst. Lærer pædagogen nok om det at evaluere i sin uddannelse? Kan dagtilbuddet objektivt og fagligt validt evaluere på sig selv? Hvordan organiseres tid til den evaluerende praksis? På hvilke måder kan den systematiske pædagogiske dokumentation indgå i evalueringen? Hvilke konkrete redskaber skal vælges? Hvordan kan redskaberne anvendes?

Spørgsmålene kan være mange og forskelligartede, men uagtet disse er det jf. indførsel af den styrkede pædagogiske læreplan et formaliseret krav, at dagtilbuddet skal arbejde med evaluering og skabe en kultur omkring den.

I dette nummer af DET GODE BØRNELIV interesserer vi os målrettet for evalueringskulturens indhold og brede omfang, hvorfor vi præsenterer anerkendte forskere, lektorer, ph.d'er samt konsulenter m.fl., der perspektiverer emnet og kommer med informerende og inspirerende bidrag, som vi håber, læserne af DET GODE BØRNELIV vil drage nytte af.

God læselyst!

Palle Woss Petersen
Direktør i Landsorganisationen
Danske Daginstitutioner

Kolofon

LANDSORGANISATIONEN
DANSKE DAGINSTITUTIONER

Udgiver

LDD – Landsorganisationen
Danske Daginstitutioner
Hejrevang 21 D, 3450 Allerød
(hovedkontor)
Rolundvej 23, I, 5260 Odense
Telefon: 32953230
Mail: LDD@LDD.DK
Oplag: 2000
ISSN 2794-2589

Redaktion

- Ansvarshavende:
Palle Woss Petersen, Direktør, LDD
- Redaktør og hovedskribent:
Dorthe Filtenborg, Pædagogisk
Udviklingskonsulent, LDD

Grafisk produktion

- Design og Layout: Permild & Ko
- Tryk: Grafisk Rådgivning ApS

Fotos:

- Line Rosenvinge
- Kernehuset
- Adobe Stock

Udkommer marts og september

Når, vi taler om evalueringskultur, handler det forenklet om faglig vurdering af faglighed, der er professionelt og formaliseret rammesat samt foregår kontinuerligt

Faglig vurdering af faglighed

Tema!

Af **Dorthe Filtenborg**, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD

Professionelt læringsfællesskab, systematisk pædagogisk dokumentation, fokus på læringsmiljøets indretning og brug i relation til børnenes trivsel, dannelse læring og udvikling er alle vigtige ingredienser i opbygning af evalueringskulturen.

Kerneopgaven i dagtilbuddet handler om at sikre alle børn optimale muligheder for at kunne lege samt opnå trivsel, dannelse, læring og udvikling.

Det grundlæggende redskab til løsning af kerneopgaven er den – lokalt for dagtilbuddet – styrkede pædagogiske læreplan, der udgør det faglige fundament med sit værdigrundlag, faglige intention og mål for børnene brede læring, som dagtilbuddet har formuleret med afsæt i sit pædagogiske grundlag, seks læreplanstemaer herunder de to retningsgivende mål for læringsmiljøet som fagligt bagtæppe for hvert respektive læreplanstema. Faglig intention, definition og mål omsætter dagtilbuddet til konkrete læringsmiljøer (med høj kvalitet) i den pædagogiske hverdagspraksis omkring og med børnene, der kontinuerligt og systematisk dokumenteres som redskab til opbygning, praktisering samt vedligehold af evalueringskulturen.

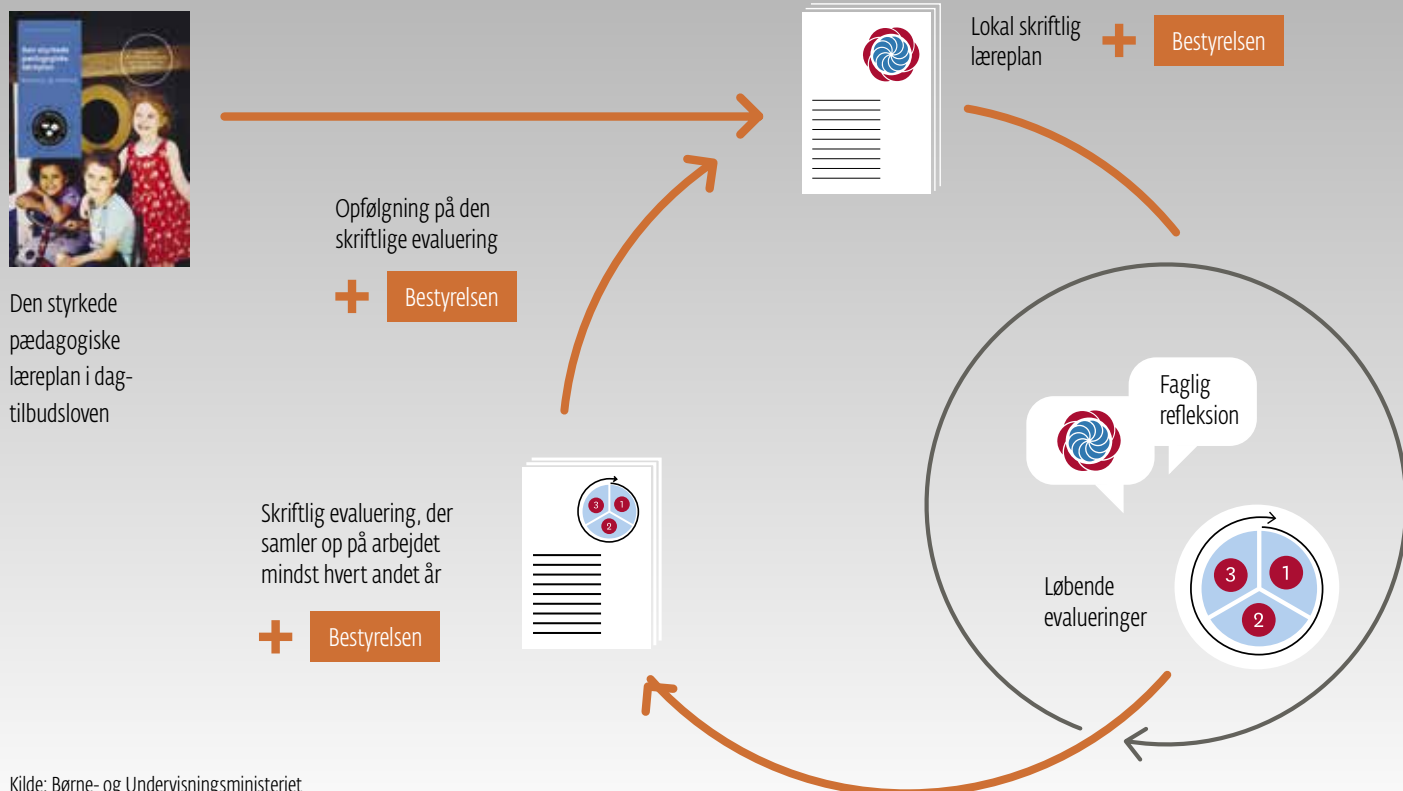
Når, vi taler om evalueringskultur, handler det forenklet om faglig vurdering af faglighed, der er professionelt og formaliseret rammesat samt foregår kontinuerligt. Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at det altoverskyggende fokus for evalueringen skal være, hvad det pædagogiske læringsmiljø (lokalt i dagtilbuddet) betyder for børnenes trivsel, læring, dannelse og udvikling herunder, hvordan læringsmiljøet kvalificeret indrettes og udvikles.

Evalueringsens ramme og indhold

I opbygning af en evalueringskultur er det vigtigt at have en fælles definition af begrebet evaluering på plads, så man ved, hvad evaluering indeholder, kræver og har som mål. Hermed et bud på en definition:

”Evaluering er en **formaliseret, faglig vurdering** af den **systematiske pædagogiske dokumentation**, der viser **udsnit fra sammenhængen** mellem **indsatsen** i den pædagogiske praksis herunder **indretning og brug af læringsmiljøet** overfor de **intentionelle og faglige mål for børns brede læring**, hvor det **undersøges** om, **den ønskede effekt** er **opnået** herunder, på hvilken måde dette er **sket i en mindre eller højere grad** og, hvor **nye tiltag og handlinger** besluttet med afsæt i **vurderingens konklusion**”

Dissekerer vi definitionen og dybdegående analyserer på de enkelte dele, bliver det tydeligt, hvad evalueringens kontekst består af herunder, hvad der kræves for at kvalificere den samt, hvad man skal have fokus på når, selve kulturen omkring evaluering opbygges:

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Formaliseret, faglig vurdering

- Et formelt rammesæt rum med relevante deltagere, der har en faglighed og er i stand til at anvende denne i en vurderende kontekst (analysere og konkludere med afsæt i teori, viden)

Systematisk pædagogisk dokumentation

- Udsnit (visuelle eller skriftlige), der er flere af, som belyser en eller flere handlinger og interaktioner

Udsnit fra sammenhænge

- Enkeltstående dele (ikke et billede af hele virkeligheden) af typisk to forhold, som er på spil – fx mål versus handling eller teori versus praksis

Indsats

- Faktisk og konkret handling, der er foregået

Indretning og brug af læringsmiljøet

- De strukturelle parametre (indretning af læringsmiljøet) overfor proceselementerne (brug af og interaktion i læringsmiljøet)

Intentionelle og faglige mål for børns brede læring

- Nedskrevet i forhold til nøglebegreberne: trivsel, dannelse, læring og udvikling

Undersøgelse

- Analyse, debat, diskussion samt refleksion

Den ønskede effekt

- Forventning til en (ny eller ændret) handling, situation eller aktivitet i læringsmiljøet

Opnået

- Vurdering af målopfyldelsens kvalitet (sket i en mindre eller højere grad)

Nye tiltag og handlinger

- Beslutning om (fremtidige) ændringer i læringsmiljøet i forhold til de strukturelle parametre og proceselementerne

Vurderingens konklusion

- Skriftlig sammenfatning, der beskriver den samlede analyse omkring (den didaktiske) evalueringsproces herunder dennes respektive indhold og dele

Evaluerings og opbygning af en kultur omkring det er med afsæt i ovenstående beskrivelse af de forskellige dele et krævende og komplekst arbejde, dagtilbuddet har. Det er ikke noget, dagtilbuddets ledelse og pædagogiske ansatte kommer sovende til. Det kræver professionalisme, faglighed og ikke mindst mod at se på sig selv og kvalificeret vurdere på egen indsats, praksis og resultat. ●

Udgangspunktet for en stærk evalueringskultur i dagtilbud er et oprigtigt ønske om at udvikle praksis på baggrund af data og viden

Evalueringskultur i dagtilbud

At opbygge og arbejde med en evalueringskultur i dagtilbuddet handler om at udvikle sin praksis med afsæt i data og viden og bør ikke gøres sværere end, det er, hvilket belyses og perspektiveres i denne artikel.

Af **Malene Skov Dinesen**, Chefkonsulent, ineva – viden til udvikling

Udgangspunktet for en stærk evalueringskultur i dagtilbud er et oprigtigt ønske om at udvikle praksis på baggrund af data og viden. At være nysgerrig og jagte svar på, hvorfor noget at det, der sættes igang fungerer fantastisk og noget ikke fungerer overhovedet, uanset at man har gjort sig umage og tænkt sig virkelig godt om.

Nysgerrigheden og ønsket om at forbedre er en del af den pædagogiske fagligheds DNA, og det er dagtilbuddets helt store gave i ønsket og ambitionen om at styrke evalueringskulturen.

Rigtig meget af "kultur-delen" er allerede til stede, og derfor er skridtene ikke så store, som det måske kan synes.

Det handler om at få overblik over evalueringsværktøjskassen, få skabt noget systematik og struktur i arbejdet og ikke mindst have blikket rettet mod, hvordan viden fra evaluering kommer tilbage til praksis til gavn for børnene.

Evaluerer er et håndværk

Håndværk er noget vi gør, noget vi kan dygtiggøre os i og, hvor der heldigvis også findes værktøjskasser, hvor både vores evalueringshammer, -skruetrækker og -svensk-nøgle ligger. Evaluering bliver tit fremstillet som noget akademisk, noget højtragende og svært. Vi kan sagtens tale om det sådan med snørklede forklaringer og beskrivelser af, hvad man "bør" gøre i en evaluering, der kan få enhver til at miste både pusten og overblikket. Den gode evaluering drives imidlertid af noget meget mere konkret, nemlig at stille de rigtige spørgsmål og vide, hvilke værktøjer der skal anvendes til at besvare dem. Dermed ikke sagt, at vi har gennemført en evaluering ved at spørge "Hvordan gik det med bedsteforældredagen?" og så blot konferere med sin mave og svare "Det gik super". Den går ikke, for her er der ikke tale om evaluering. For, at vi kan tale om, at vi har gennemført en evaluering, skal der være nogle helt særlige elementer til stede:

Nysgerrigheden og ønsket om at forbedre er en del af den pædagogiske fagligheds DNA, og det er dagtilbuddets helt store gave i ønsket og ambitionen om at styrke evalueringskulturen

1. **En praksis, indsats eller et projekt som har særlige mål.** En evaluering forholder sig altid til noget – vi evaluerer aldrig ud i det blå, men med fokus på en del af vores praksis eller et projekt.

2. **En efterspørgsel.** Vi skal kunne færdiggøre sætningen: "Evalueringen skal gøre os klogere på ...". Hvis der bliver meget stille, når I forsøger at færdiggøre den sætning, så overvej om I har brug for en evaluering. Drøft, hvilket (lille) hjørne af praksis, I er særligt nysgerrige og optaget af at blive klogere på. At have en stærk evalueringskultur vil (også) sige at vælge evaluering fra, hvis der reelt ikke er nogen efterspørgsel på viden.

3. **Data.** En evaluering indeholder altid data. Kig på casen (næste side), hvor samme udgangspunkt giver to forskellige typer samtaler. Den ene (til venstre) hvor data fylder meget lidt og så den anden (til højre), hvor data er til stede og, hvor det er netop data, vi "lægger på bordet" som udgangspunkt for den pædagogiske og analytiske drøftelse.

Den stærke evalueringspraksis – og dermed kultur – har brug for en bred vifte af dataindsamlingsmetoder, så vi med afsæt i data kan komme frem til det næste element i evalueringen, nemlig analysen.

4. **Analyse.** Når vi har mål, efterspørgsel og data, kan vi lave vores analyse, hvor vi undersøger og bliver klogere på, hvorvidt og i hvilken grad vores indsats har understøttet opnåelse af den udvikling, vi ønskede os. Og det giver igen anledning til, at vi foretager en vurdering.

5. **Vurdering.** En evaluering resulterer altid i en vurdering, en konkluderende værdisætning af, hvad der har virket, hvad der kunne have været bedre og, hvad de næste skridt er. Hermed "lukker" evalueringen sig og peger fremad, så vi understøtter, at den nye viden kommer praksis til gode.

Systematik og struktur

Udover at have godt under huden, hvad evaluering er, har vi brug for systematik og struktur, for at vi kan hejse det store evalue-

CASE:

Et team holder evalueringsmøde efter et besøg af en naturvejleder, som har haft storbørnsgruppen på "Krible-krable-dag" i skoven.
Mål for dagen: Børnene får øget kendskab til naturens små indbyggere og bliver motiveret til at udforske naturen.

- Jeg **synes**, at det var en rigtig god dag.
- Børnene **virkede** til at hygge sig.
- Naturvejlederen **var** rigtig dygtig til at fange børnenes interesse.
- Det **var** simpelthen så varmt, så der var et par af børnene, som blev utilpas – næste gang skal vi huske at tage mere vand med, når solen er så hård.

- Jeg **observerede**, at Ida og Josefine gik uden for stierne i skoven.
- Jeg **spurgte** en gruppe af børnene om, hvad de syntes var særligt spændende, og de fortalte mig, at det, de særligt syntes var sjovt, var at finde biller og larver i skovbunden.
- Jeg **talte** op, hvor mange af børnene, der rørte ved den Eghjort, som naturvejlederen havde med, og det var 13 ud af 15 børn.
- Jeg **spurgte** børnene efterfølgende, hvad de havde lært, og de fortalte, at de ikke vidste, at der var så mange forskellige dyr under bladene i skoven.

At have en stærk evalueringskultur vil ikke sige, at alting skal evalueres – tværtimod

mod. Udarbejd fx et årshjul og få overblik over, hvornår der er forældretilfredshedsundersøgelse, tilsyn osv. og kig så på, hvornår det giver mening at igangsætte lokale evalueringer. Min erfaring er, at man maksimalt kan rumme 2-4 lokale evalueringsprocesser om året.

Den anden del af systematikken handler om at have nogle strukturer og rammer i

ringskultur-flag. Min anbefaling er at skabe et overblik og at lægge et realistisk ambitionsniveau. At have en stærk evalueringskultur vil ikke sige, at alting skal evalueres – tværtimod

hverdagen, der muliggør, at evalueringen gennemføres. Der hersker en gammel myte om, at evaluering er noget, man "går fra" til at gøre, hvilket både er ærgerligt og ikke rigtigt. Meget af evalueringsarbejdet foregår i praksis – mens praksis foregår – særligt dataindsamlingen og anvendelsen af den nye viden kan dårligt ske andre steder end i praksis. Med det sagt, vil det naturligvis være at stikke blå i øjnene på jer, hvis jeg påstår, at alle elementer i en evaluering kan gemmes sammen med børnene og i praksis. Særligt det analytiske kræver et fokuseret rum på samme måde, som den fælles pædagogiske sparring og refleksion kræver et fokuseret rum. Her et det vigtigt, at I

finder en systematik i dette, som knytter sig til jeres evaluerings-årshjul. Tænk ind, at I finder tid på personalemøder eller pædagogiske dage, hvor I afsætter tid og ikke mindst finder jeres fokus til at arbejde analytisk med de data, I har indsamlet eller modtaget.

Anvendelse

Evalueringen er grundlæggende ligegyldig, hvis den ikke bliver anvendt. Men viden springer lige så lidt af sig selv ud i virkeligheden, som vi motionerer en halv time om dagen, fordi vi ved, at det er sundt og godt. Viden giver ikke automatisk handling, selv om det virkelig ville gøre vores liv nemmere. Det er derfor et afgørende element i den stærke evalueringskultur, at vi fokuserer på anvendelse. Det er styrkende for anvendelse, at der er ejerskab for at sprede viden samt ambassadører, der holder godt fast. Det kan fx være ressourcepædagoger eller de faglige fyrtårne. Derudover er der brug for opbakning og legitimitet, hvor ledelsen – som altid – har en vigtig funktion i at bakke op og anerkende vigtigheden af at gennemføre evalueringer.

Og så det simpleste trick i byen: Gør det synligt! Hvis vi skal huske noget, så er det en god ide, at det er lige i hovedet på os.

Hvis I har gennemført en evaluering og konkluderet, at det er vigtigt, at børnene kommer i små grupper i garderoben, så skriv det på et stort opslag, der præsenteres i garderoben. Det virker banalt, men det virker. Vi skal huskes på, hvad det var vi fandt ud af – også de dage, hvor toget bare kører, og vi hænger fast med neglene. Så bliver det langsomt en integreret del af praksis, og så bliver der plads til en ny vigtig pointe.

Dermed bliver sløjfen bundet: find ud af, hvad I er særligt nysgerrige på og så gå efter det evalueringsmæssigt, sådan at det, der til sidst kommer til at hænge på store papirer i institutionen er super væsentligt for jeres praksis. Og husk ikke at sætte for mange eller ligegyldige evalueringer i gang, for vi er kun mennesker, og vi kan ikke lære og forbedre hele vores praksis på én gang. Hverken vores evalueringspraksis eller den pædagogiske praksis. ●

Bogen "Evalueringskultur i dagtilbud", der er skrevet af denne artikels forfatter, præsenterer metoder, fif og greb til arbejdet med både evaluering og evalueringskultur, der kan bruges direkte i praksis.

INEVA – VIDEN TIL UDVIKLING

Malene Skov Dinesen, indehaver og chefkonsulent
Ineva har udviklet en Evalueringsværktøjskasse til dagtilbud – se mere på ineva.dk/dagtilbud

Godt videre med at udvikle **PÆDAGOGISK PRAKSIS**

Tidligere var evaluering i dagtilbud ofte forbundet med et papirarbejde, hvor det primære formål var at dokumentere kvaliteten af pædagogisk praksis til forvaltningen. Evalueringskultur handler i dag om at udvikle den lokale pædagogiske praksis

Af **Line Buer Bjerre**, Seniorkonsulent, EVA
og **Marie Lund Hansen**, Konsulent, EVA

EKSEMPEL:

Fire børn leger hunde på legepladsen. De griner og siger til pædagogen: "Vov, jeg er tørstig" eller "vuf, jeg har lavet lort". Pædagogen smiler og henter vand, alt imens han siger: "Hvor har jeg travlt med at passe jer hunde". Pædagogen deltager i børnenes leg på deres præmisser, hvor han leger med på måder, der forlænger legen og understøtter, at alle fire børn får mulighed for at deltage og er i legstemning.

At skabe en god evalueringskultur er vigtig, fordi det kan skabe forandring for børnene – fx ved at nogle børn, som tidligere var meget alene, får mulighed for at deltage i lege i børnegruppen. Pædagogen i eksemplet har ikke altid leget med på den måde. Efter en periode, hvor han og kollegaerne lagde mærke til, at flere børn tit gik rundt alene, blev det besluttet at give lege praksissen et eftersyn. Sammen satte personalet sig målet, at alle børn skulle have mulighed for at være en del af et legfællesskab på legepladsen. Med dette formål som afsæt så de herefter på deres praksis med nye kritiske øjne, indsamlede dokumentation og analyserede denne, og i fællesskab justerede og udviklede de nye rammer for børnenes leg.

Evalueringskultur er ikke for andres skyld

Den styrkede læreplan – Rammer og indhold, 2018, slår fast, at, "en systematisk og udviklende evalueringskultur er central for den løbende udvikling af den pædagogiske

praksis, hvor målet er bedre pædagogiske læringsmiljøer for børnene gennem en systematisk evalueringskultur og en meningsfuld og udviklende feedback til det pædagogiske personale".

Evalueringskultur skal derfor bidrage med viden om praksis, der tager udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe og lokale forhold. En evalueringskultur skal ikke være abstrakt, afkoblet fra praksis og ej heller handle om at føre bevis.

Tværtimod skal evalueringskulturen primært gøre, at personalet undersøger og reflekterer over egen praksis, får feedback fra leder og kollegaer samt bruger den indsamlede viden til at justere praksis og eventuelt handle på nye måder til gavn for børnene. Og, det er der god grund til.

Vi ved fra forskning, at en god evalueringskultur kan bidrage positivt til dagtilbud på flere niveauer. Det pædagogiske læringsmiljø tilrettelægges efter konkret viden om, hvordan børnene har brug for rammer og støtte.

Samtidig kan evalueringskulturen bidrage til mere arbejdsglæde blandt personalet, fordi det øger motivationen og understøtter den faglige udvikling og professionalisme, når personalet sammen undersøger og reflekterer over den fælles praksis.

Systematisk evaluering i tre trin

Evalueringskultur er mere end refleksioner og samtaler i hverdagen og på møder. Det handler om, at pædagogisk personale og ledelse med jævne mellemrum systematisk evaluerer deres pædagogiske praksis. Det kan gøres på mange måder, og mange vælger at hente inspiration og støtte i forskellige tilgange eller redskaber. Fælles for systematisk evaluering er, at det foregår i tre trin i en cirkulær evalueringsproces.

Trin 1: Gør formålet med evalueringen klart

Evaluerer er altid evaluering af *noget*. For, at evaluering bliver meningsfuld og praktisk muligt, er det nødvendigt at have et fælles formål, der afgrænser og fokuserer det, man

sammen vil blive klogere på. På dette trin er det derfor nødvendigt at prioritere og vælge fra for herved at formulere et enkelt formål.

Det, der oftest giver mest værdi i hverdagen, er, når evalueringens formål udspringer af en undren. Noget, personalet er nysgerrige på, eller der, hvor de oplever udfordringer. Måske oplever man, at der er mange konflikter mellem børnene på legepladsen om eftermiddagen, og et formål kan være at skabe bedre legemuligheder på legepladsen i eftermiddagstimerne.

Hvis, formålet ikke er enkelt og klart, er der risiko for, at evalueringen bliver uoverskuelig og ukonkret. Et klart formål giver en tydelig ramme for de faglige drøftelser undervejs, således at drøftelserne ikke kommer til at handle om, hvorvidt kolleger handlede rigtigt eller ej men mere om, hvorvidt man er lykkedes med det formål, man i fællesskab har formuleret.

Evalueringskultur handler i dag om at udvikle den lokale pædagogiske praksis

Det pædagogiske læringsmiljø skal være i fokus, når formålet udvælges. I en evalueringskultur er opgaven at vurdere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Fokus, når man ser på fx konflikter på legepladsen, skal med andre ord være på, hvad der kan ændres i læringsmiljøet på legepladsen for at skabe bedre rammer for legen og sikre, at alle børn er en del af legefællesskabet.

Trin 2: Dokumentér med fokus på det pædagogiske læringsmiljø

Næste skridt er at undersøge praksis. Dokumentation spiller en væsentlig rolle i en evalueringskultur. Dokumentation giver et konkret indblik i den del af praksis, som dagtilbuddet er nysgerrige på at undersøge nærmere, fx leg på legepladsen eller rutiner i garderoben.

Dokumentation er vidnesbyrd om processer og resultater i det pædagogiske arbejde. Eksempelvis iagttagelser af interaktioner, registreringer af personalets bevægelser på

legepladsen eller data fra vurderingsredskaber om læringsmiljøet.

Dokumentation kan også indsamles sammen med børnene med fokus på deres perspektiver på livet i dagtilbuddet fx via børnetegninger, børneinterview, videooptagelser eller fx fotos, som børnene tager af gode lege steder mv. Det er vigtigt, at formålet styrer udvælgelsen af, hvordan man vil indsamle dokumentation.

Det gode spørgsmål til overvejelse er: hvilke dokumentationsformer kan give os brugbar viden om det formål, vi undersøger?

Dokumentation bliver også et fælles tredje i samtalen, der er med til at løfte faglige dialoger fra personlige holdninger til refleksion over konkret praksis. Det er altså ikke nok at tale sammen om leg. Det er nødvendigt at se kritisk og nysgerrigt på konkret pædagogisk praksis i eget dagtilbud – fx, hvem leger med hvem, hvorfor legen går i stå, hvornår og hvordan bliver legen afbrudt osv.

Trin 3: Analysér dokumentation og sæt retning for praksis

Med dokumentationen i hånden er næste skridt i fællesskab at analysere praksis med udgangspunkt i den indsamlede dokumentation og formål. Det kan man gøre ved at spørge: hvordan belyser dokumentationen det, vi er nysgerrige på og har undersøgt?

I eksemplet med legemuligheder på legepladsen kan det handle om at få øje på, hvordan praksisfortællingen eller videoklipet kan give indsigt i, om alle børn har legemuligheder og, hvad der medvirker og modvirker børnenes legemuligheder på legepladsen. I eksemplet blev det tydeligt, at det pædagogiske personale ikke bidrog til at forlænge legene, men i stedet ofte afbrød dem.

På dette trin er det ofte frugtbart at ind-

TAG TEMPERATUREN PÅ EVALUERINGSKULTUREN I DIT EGET DAGTILBUD

Evalueringskultur handler om systematisk at forholde sig til sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Du kan få inspiration til at give evalueringskulturen i dit dagtilbud et eftersyn ved at arbejde med følgende nøglespørgsmål:

- Hvilke erfaringer har vi med systematisk at analysere vores dokumentation?
- Hvordan justerer vi praksis på baggrund af det, vi får øje på, hvor vi efterfølgende følger op på og evaluerer de nye tiltag?
- Hvordan understøtter vores mødestruktur, at vi samarbejder systematisk om at være undrende og undersøgende på vores pædagogiske praksis?
- Hvordan inddrager vi perspektiver fra børnene i vores evalueringer?

Vi ved fra forskning, at en god evalueringskultur kan bidrage positivt til dagtilbud på flere niveauer

drage andre typer af viden. Fx kan forskningsviden om legemuligheder og forskellige måder at understøtte leg åbne op for nye perspektiver på egen praksis. De nye indsigter skal have betydning for børnene. Derfor skal den fælles undersøgelse af praksis sætte retning for den fremtidige praksis fx ved sammen at drøfte og beslutte, hvordan det pædagogiske læringsmiljø skal justeres og, hvad der skal afprøves.

Her er det godt at være konkret: hvem, hvornår og hvordan skal tiltag iværksættes? Skal børns selvorganiserede leg fylde mere i dagtilbuddet? Så vær konkret og aftal, hvornår og hvordan. Vil personalet øve sig i at lege med i mindre grupper? Hvornår og hvordan skal det foregå? Evaluering er en cirkulær proces.

Det betyder, at det er vigtigt at følge op på de justeringer og tiltag, der bliver sat i gang og reflektere over om, de bidrog til formålet eller, der er mere, som skal undersøges og justeres.

Status på dagtilbuddenes arbejde med evalueringskulturen

Dagtilbuddene er i gang, men er ikke helt i mål med evalueringskultur. Evaluering er en del af det, der bruges tid på ved fællesmøder i daginstitutioner og dagpleje. Det viser en kommende minianalyse fra EVA.

Evalueringen af den styrkede pædagogiske læreplan viser også, at selvom evalueringskulturen er blevet bedre siden 2018, hvor læreplanen blev indført, så er der stadig potentiale for udvikling.

Der er altså god grund til, at ledere og personale i dagtilbud arbejder videre med at udvikle evalueringskulturen, hvis alle børn skal have et godt børneliv med gode muligheder for at trives, dannes, lære og udvikle sig. ●

LÆS MERE HER:

EVA Tema #14. *Evaluerende pædagogisk praksis*. Danmarks Evalueringsinstitut, 2018

Kort om evaluerende pædagogisk praksis. Danmarks Evalueringsinstitut samt Børne- og Undervisningsministeriet, 2018.

Kort om evaluerende pædagogisk praksis. Forskningskortlægning. Danmarks Evalueringsinstitut samt Børne- og Undervisningsministeriet, 2018.

Børnehøjde – en faglig podcast om pædagogik og læreplan. Evalueringskultur. Danmarks Evalueringsinstitut samt Børne- og Undervisningsministeriet, 2020.

Stil skarpt på jeres dokumentationspraksis. Danmarks Evalueringsinstitut samt Børne- og Undervisningsministeriet, 2018.

Tegn på læring. Danmarks Evalueringsinstitut, 2018.

Redskab til selvevaluering. Danmarks Evalueringsinstitut samt Børne og Undervisningsministeriet, 2019.

Børnemosaikker. Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Kort om leg. Danmarks Evalueringsinstitut samt Børne- og Undervisningsministeriet, 2021.

Spørgsmål, der kan bruges til evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan. Danmarks Evalueringsinstitut samt Børne- og Undervisningsministeriet, 2021.

Visuelt overblik. Danmarks Evalueringsinstitut samt Børne- og Undervisningsministeriet, 2021.

Evalueringskulturens mange muligheder

Artiklen giver bud på, hvad dagtilbuddet bør være opmærksom på, når der skal arbejdes med evaluering herunder udvikling af evalueringskulturen.

Af **Karen Reitz**, Pædagog, Cand. Pæd. Soc, Lektor ved VIA University College

Som dagtilbud oplever I formodentligt, at der er mange veje at gå, når I går i gang med udvikling af jeres evalueringskultur, og når I arbejder med konkrete evalueringer. Fokus for evaluering i dagtilbud er det pædagogiske læringsmiljøets betydning for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Let skrevet – og måske en anelse mere komplekst, når det kommer til konkret evaluering.

Evaluerer er en undersøgelse

Evaluerer er en undersøgelse af pædagogisk praksis, de pædagogiske læringsmiljøer og betydningen heraf for børnene. Sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er formuleret i de tolv pædagogiske mål for de seks læreplanstemaer. De tolv pædagogiske mål er formuleret bredt og forudsætter, at I oversætter dem til jeres lo-

kale pædagogiske praksis og pædagogiske læringsmiljøer. Og det skal ske med blikket skarpt rettet mod jeres børnegruppe. I den konkrete pædagogiske praksis i læringsmiljøerne er de seks læreplanstemaer og de tolv mål kontinuerligt i spil. I arbejder hele tiden med langt de fleste af elementerne i læreplanstemaerne.

Når, det kommer til evaluering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, fordrer det, at I fokuserer på, hvad I præcist vil undersøge i den pædagogiske praksis. Komplexiteten bliver høj, hvis I arbejder evaluerende med alle tolv mål på én gang. I en solid evalueringskultur er tilvalg og dermed også fravalg en nødvendighed. Evaluering handler om at ville undersøge noget i den pædagogiske praksis, og I skal derfor vælge at evaluere det, I har brug for at få viden om.

I kan gøre overvejelser om, hvorvidt I generelt tilbyder et pædagogisk læringsmiljø, hvor børn udvikler det, de har brug for og det, I gerne vil hjælpe dem med

Evaluering er en vurdering

Den følgende model afspejler opmærksomheder, I kan have, når I arbejder med målene for det pædagogiske læringsmiljø og evalueringen heraf.

Første opmærksomhed kan være på at indkredse, hvad I egentlig vil undersøge i det pædagogiske læringsmiljø? Og hvordan det er beskrevet i målene for det pædagogiske læringsmiljø?

En anden overvejelse kunne være børnegruppens konkrete behov med afsæt i børnenes udvikling, alder osv. Hvad er det konkret, I gerne vil hjælpe børnene med i deres trivsel, læring, udvikling og dannelse?

En tredje opmærksomhed kan rettes mod det pædagogiske læringsmiljø – enten hele eller dele af det samlede læringsmiljø. I kan rette fokus på dele af læringsmiljøet fx: måltid, samling, garderobe, legeplads, et sted i lokalsamfundet eller andet. I kan gøre

overvejelser om, hvorvidt I generelt tilbyder et pædagogisk læringsmiljø, hvor børn udvikler det, de har brug for og det, I gerne vil hjælpe dem med. Og endelig er der opmærksomheden på den pædagogiske dokumentation. Hvis, evaluering handler om at ville vide noget eller undersøge noget i den pædagogiske praksis, så kan pædagogisk dokumentation betragtes som et stykke fastholdt pædagogisk praksis, som I kan lægge mellem jer. Med det formål at vurdere den pædagogiske praksis, som den for eksempel kan tage sig ud på video, i en praksisfortælling eller anden form for dokumentation. Dokumentationsformerne er mangfoldige, og det vigtige bliver at vælge en dokumentationsform, der kan bidrage til det, I

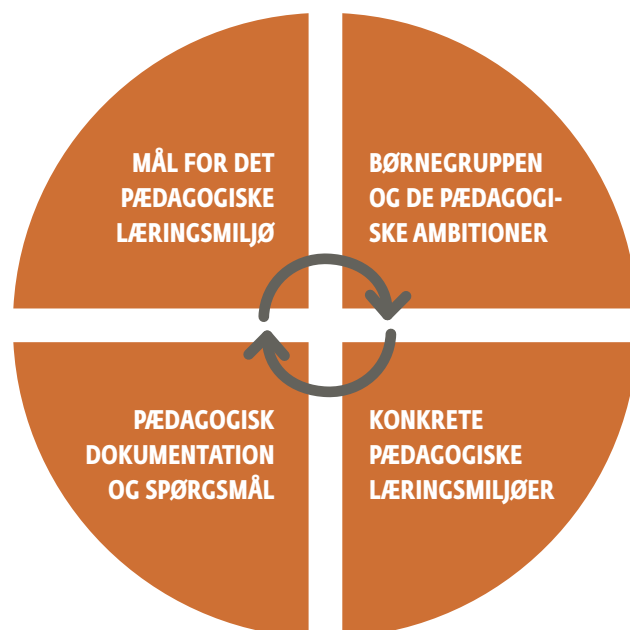

Evaluering er en undersøgelse af pædagogisk praksis, det pædagogiske læringsmiljø og betydningen heraf for børnene

I en solid evalueringskultur er tilvalg og dermed også fravalg en nødvendighed

har brug for at undersøge. Et er at producere pædagogisk dokumentation, noget andet er at forholde sig til den og stille spørgsmål, der kan hjælpe med at undersøge det, I ser i dokumentationen. Herunder er formuleret en række spørgsmål, som I kan søge inspiration i, når I skal arbejde med afsæt i den konkrete pædagogiske dokumentation:

INSPIRATIONSPØRGSMÅL TIL UNDERSØGELSE OG VURDERING

- Hvad lykkes vi med i vores pædagogiske praksis i læringsmiljøet (i forhold til det, der var vores hensigt, målene og det pædagogiske grundlag)?
- Hvorfor lykkes vi, eller hvordan lykkes vi?
- Hvad bøvler vi med i vores pædagogiske praksis (i forhold til det, der var vores hensigt, målene og det pædagogiske grundlag)?
- Hvorfor bøvler vi, eller hvordan bøvler vi?
- Hvad ville børnene sige, hvis vi spurgte dem?
- Arbejder vi med afsæt i det pædagogiske grundlag og de tolv mål?
- Handlede vi klogt her? Var det god pædagogik? Hvordan forstår vi situationen?
- Kan situationen forstås anderledes?

Pædagogisk praksis er en uforudsigelig størrelse. I kan ikke vide eller være sikre på, at en given pædagogisk praksis i et givent pædagogisk læringsmiljø fører til en given forudbestemt trivsel, læring, udvikling eller dannelse hos børnene. Den uforudsigelighed og usikkerhed er altid en præmis i det pædagogiske arbejde. Evalueringskulturen skal understøtte en faglig og selvkritisk un-

dersøgelse og vurdering af den pædagogiske praksis – og give mulighed for at justere og ændre den, hvis I vurderer, at der er behov for det.

Evaluerer er samarbejde

Det pædagogiske læringsmiljø er et fælles pædagogiske ansvar. I samarbejder i den daglige pædagogiske praksis, og I har derfor mulighed for at se på den pædagogiske praksis med flere øjne og dermed se flere nuancer på læringsmiljøerne og betydningen for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Brug evalueringen til at udveksle forskellige oplevelser, synspunkter, viden og erfaringer. Det er ikke et mål med hverken den enkelte evaluering eller evalueringskulturen, at I er enige. Det er et mål, at I arbejder med at tilbyde børnene den bedst mulige pædagogiske praksis og de bedste læringsmiljøer, inden for de rammer, ressourcer og vilkår, I har. ●

LITTERATUR

- Dahler Larsen (2006). Evalueringskultur. Et begreb bliver til. Syddansk Universitetsforlag
- Den styrkede pædagogiske læreplan. Ramme og indhold (2018)
- Frøkjær, T. (2013). Pædagogisk dokumentation og evaluering. I: Ankerstjerne, T. & Broström, S. (red.), Håndbog til pædagoguddannelsen. Hans Reitzels Forlag
- Reitz, K. (2019) Sprog- og læringsmiljøer i dagtilbud skal udvikles i en evalueringskultur. Viden om literacy, nummer 25. Nationalt videncenter for læsning.
- Reitz, K. (2020) Evalueringskultur i dagtilbud – hvordan?

Analyse af pædagogiske læringsmiljøer i dagtilbud

Med den styrkede pædagogiske læreplan kom der i 2018 fokus på pædagogiske læringsmiljøer i dagtilbud. Begrebet støtter det pædagogiske personales indsats for det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse med blik for, hvordan flere elementer i barnets kontekst virker sammen.

Af **Anders Skriver Jensen**, Lektor, ph.d, Cand. Pæd. i generel pædagogik

Læringsmiljøbegrebet retter det faglige blik mod bl.a. samspillet mellem voksne og børn (og børnene imellem), de fysiske rammer, hverdagens organisering, pædagogiske intentioner, og ikke mindst børnenes perspektiver og behov.

Pædagogiske læringsmiljøer består af fire elementer

Jeg har i andre sammenhænge (se bl.a. Jensen, 2018, 2021) argumenteret for at definere et pædagogisk læringsmiljø som de sammenhænge i daginstitutionen, der påvirker børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse – især strukturelle forhold og interaktionsprocesser, men også læreplanens indhold og anvendelse samt det pædagogiske personales inddragelse af børneperspektivet. Ovenstående definition antyder samspillet mellem fire overordnede elementer:

Læringsmiljøets strukturer: handler om de fysiske og organisatoriske rammer, f.eks. lege- og krea-redskaber, borde, stole, rumdelere, normering, redskaber og indretning på legepladsen osv. Det er dog lige så vigtigt at have de mere 'usynlige' strukturer for øje, som de kommer til udtryk i hverdagens rutiner, regler, rytmer og organiseringsformer i

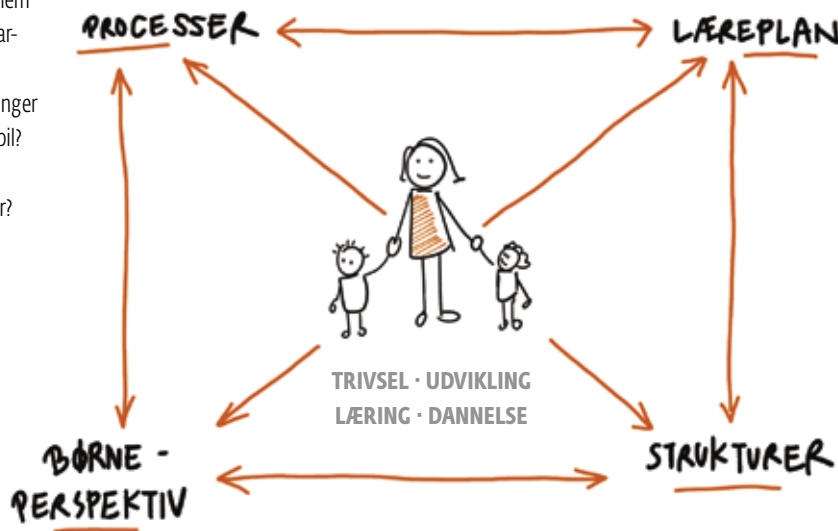
løbet af dagen f.eks., hvordan samlingen tilrettelægges eller, hvordan en typisk dag er struktureret, så børn har mulighed for at møde hinanden (og en voksen) i mindre grupper.

Læringsmiljøets interaktionsprocesser: handler om interaktioner og samspil mellem voksne og børn, og børnene imellem. Det pædagogiske personale møder børnene med varme og omsorg og med et blik for, hvordan det enkelte barn bedst kan støttes og udfordres i samspillet. Læringsmiljøets processer kommer tydeligt til syne i f.eks. børns leg med hinanden (og med voksne), når pædagogen (under)støtter barnet i selv at tage flyverdragten på eller trøster og guider i forbindelse med konflikter eller den svære daglige afsked med mor og far.

Læringsmiljøets forbindelse til læreplanen: retter opmærksomheden mod, hvordan didaktiske kategorier som (langsigtet) formål, mål og indhold kommer til udtryk i planlægning og praksis. Det er interessant, at dannelsesbegrebet (som ofte henviser til netop et overordnet/langsigtet formål) er skrevet tydeligt frem i det aktuelle politiske grundlag for dagtilbudsfeltet – for første gang nogensinde ➡

ET LÆRINGSMILJØ

- Hvordan bidrager samspillet mellem voksen og barn til udvidelse af barnets deltagelsesmuligheder?
- Hvilke muligheder og begrænsninger ser vi i børnenes indbyrdes samspil?
- Hvordan understøttes og begrænses børnenes fællesskaber?
- Hvordan kommer børns egne artikulerede ønsker, holdninger og oplevelser til udtryk?
- Hvordan medtænker det pædagogiske personale den aktuelle børnegruppes behov, idéer og perspektiver?

- Hvilke pædagogiske intentioner vejleder praksis?
- I hvilken grad arbejder personalet ud fra et fælles grundlag af værdier og intentioner (mål)?
- Hvilke fysiske elementer påvirker læringsmiljøet – og hvordan?
- Hvordan påvirker organiseringen læringsmiljøet?
- Hvilke øvrige ressourcemæssige elementer påvirker læringsmiljøet – og hvordan?

Figur: Anders Skriver Jensen

i Danmark! Ligeledes er det nyt, at der – i relation til 6 læreplanstemaer – er formuleret nationalt bindende mål for det pædagogiske læringsmiljø. F.eks. for temaet natur, udeliv og science hedder det blandt andet, at det pædagogiske læringsmiljø skal give alle børn en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

Læringsmiljøets forbindelse til børneperspektivet: handler om, hvordan det, Warming (2011) kalder børns egne artikulerede ønsker, holdninger og oplevelser, kommer direkte til udtryk i praksis. I forlængelse heraf også, hvordan – og i hvilket omfang – det pædagogiske personale medtænker den aktuelle børnegruppes behov, idéer og perspektiver i organiseringen af læringsmiljøet. Et godt eksempel er en case, hvor børnehavepædagoger engagerede sig i en gruppe børns ønske om at oprette et ”trøstekontor” på legepladsen om eftermiddagen. Børn og voksne skabte et

hyggeligt fællesskab omkring et bord-og-bænkesæt og indrettede med vand, trøstebamser og plaster. Her kunne man komme hen, hvis man havde slået sig, var blevet drillet, eller dagen bare føltes lidt lang. ”Kontoret” var naturligvis ”bemandet” af både børn og voksne.

Et fælles fokus for analyse af det pædagogiske læringsmiljø

Ovenstående beskrivelse af de fire hovedelementer er grundlaget for ”læringsmiljømodellen” med tilhørende analysespørgsmål (se illustrationen).

Det pædagogiske personale kan bruge modellen og spørgsmålene som et fælles afsæt for at analysere hverdagens indsats, hvor intentionen er at skabe det bedst mulige læringsmiljø for den aktuelle børnegruppe. Det anbefales at aftale et fælles fokus for analysen af det pædagogiske læringsmiljø. Ofte vil det være personalet på en stue, der arbejder med analysen sammen på et møde (fx stue-, afdelings- eller personalemøde). Som en del af det faste team omkring en stue kan man formulere en relevant faglig nysgerrighed, som kan blive til et fælles analysefokus.

På en børnehavestue blev man f.eks. enige om at gå på opdagelse i garderobesituationen, da flere voksne (og børn) gav udtryk for, at den ofte udviklede sig kaotisk. I en vuggestueafdeling aftalte man i en periode at have fokus på, hvilke muligheder der reelt var for de mindste børn om eftermiddagen på legepladsen. Mangler man et sted at starte, kan man tage afsæt i vurderingsspørgsmålene til ”Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen” i Redskab til selvevaluering (Danmarks Evalueringsinstitut og Børne- og undervisningsministeriet, 2019, s. 15).

Det anbefales at aftale et fælles fokus for analysen af det pædagogiske læringsmiljø

Det pædagogiske personale arbejder i en periode med det fælles fokus i baghovedet og forsøger også at dokumentere, hvordan det fælles fokus kommer til udtryk i praksis. Personalet tager måske noter i en fælles logbog, der ligger let tilgængelig på stuen, tager billeder eller små videoklip på stuens tablet eller skriver praksisfortællinger om udvalgte episoder fra praksis. Det kan være en fordel at aftale, hvem der gør hvad, så der ikke bruges unødigt tid på at skabe en masse dokumentation, man alligevel ikke får brugt.

Analyse med afsæt i dokumentation

På forhånd er det aftalt på, hvilket møde der skal laves analyse af læringsmiljøet og derfor, hvornår dokumentationen skal være klar. Selve analysen af det pædagogiske læringsmiljø handler så simpelthen om, at det pædagogiske personale i fællesskab bruger læringsmiljømodellen (med tilhørende spørgsmål) som et fælles, systematisk afsæt for at drøfte det aftalte fokuspunkt, der kommer til udtryk i dokumentationen (og i personalets kendskab til børnene og konteksten i øvrigt).

Et børnehaveteam var f.eks. nysgerrige på børnenes leg, som en grundlæggende del af det pædagogiske læringsmiljø. En af pædagogerne skrev en praksisfortælling, der handlede om, at hun havde observeret, at børnene brugte lang tid på at vente i en kø, når de skulle fra legepladsen ind til frokost. Med afsæt i læringsmiljømodellen drøftede teamet, hvordan læringsmiljøets strukturer (den måde, man ubevidst organiserede overgangen ind fra legepladsen) skabte nogle u hensigtsmæssige interaktionsprocesser set fra et børneperspektiv (ventetiden, hvor flere børn gav udtryk for at kede sig, og som også gav anledning til konflikter mellem nogle af de ventende børn). Teamet blev enige om at eksperimentere med overgangen ”ind fra legepladsen” og arbejdede efterfølgende med at tage børnene ind i mindre grupper (aftalt på forhånd), og at inspirere med lege og aktiviteter som alternativ til passiv ventetid i en kø.

Som beskrevet kan læringsmiljømodellen udgøre en fælles, faglig analyseramme med henblik på at få belyst muligheder og begrænsninger i hverdagens pædagogiske læ-

ringsmiljø. Erfaringerne fra praksis viser, at modellen fungerer bedst, når det pædagogiske personale bruger den som et fælles afsæt for derefter at supplere med yderligere analysespørgsmål og opmærksomheder, som de selv formulerer undervejs med baggrund i kendskabet til børnene og de lokale forhold i øvrigt. ●

SÅDAN GØR I

Følgende proces er udviklet og afprøvet i en række pædagogiske kompetenceudviklingsforløb i forbindelse med den styrkede pædagogiske læreplan.

Trin 1: Aftal et fælles fokus. Hvor – i det pædagogiske læringsmiljø – giver det bedst mening for jer at gå på opdagelse her og nu? I kan f.eks. undersøge børnenes leg – vælg et tidspunkt på dagen, en aktivitet eller en rutine som f.eks. samling, garderoben eller frokosten.

Trin 2: Dokumentér det fælles fokus i praksis. Brug f.eks. noter, billeder, video og/eller praksisfortællinger.

Trin 3: Brug læringsmiljømodellen og dokumentationen som afsæt for en faglig analyse af det pædagogiske læringsmiljø. Bevæg jer rundt i modellen ved at starte med et af ”hjørnerne”, f.eks. strukturer, og diskutér de tilhørende spørgsmål, inden I bevæger jer videre til næste hjørne. Undervejs kan I drøfte sammenhængene (i modellen tegnet som orange pile), f.eks. om organiseringen stemmer overens med de faglige intentioner (struktur vs. læreplan) eller, hvordan børnene har indflydelse på organiseringen (børneperspektiv vs. struktur).

Trin 4: Aftal, hvordan I vil følge op på jeres analyse. Skal I f.eks. prøve at gøre noget anderledes i en periode?

LITTERATUR

- Børne- og Socialministeriet. (2018). *Den styrkede pædagogiske læreplan: Rammer og indhold*. Danmarks Evalueringsinstitut.
- Danmarks Evalueringsinstitut & Børne- og Undervisningsministeriet. (2019). *Redskab til selvevaluering*.
- Jensen, A. S. (2018). *Faglig ledelse og organisering af læringsmiljøer*. I T. H. Mortensen & T. Næsby (Red.), *Den styrkede pædagogiske læreplan: Grundbog til dagtilbudspædagogik* (s. 59–71). Dafolo.
- Jensen, A. S. (2021). *Et didaktisk perspektiv på pædagogiske læringsmiljøer*. I M. Carlsson & M. Stovgaard (Red.), *Almen-didaktik: Udfordringer og åbninger* (s. 127–134). U Press.
- Warming, H. (2011). *Børneperspektiver*. Akademisk Forlag.

Den styrkede pædagogiske læreplan version 2.0

Kursus for ledere, faglige fyrtårne og pædagoger ved Dorthe Filtenborg, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD

Både faglighed og ledelse af faglighed er to væsentlige elementer, når den styrkede pædagogiske læreplan skal implementeres og omsættes til konkret pædagogisk praksis samt evalueres

Den styrkede pædagogiske læreplan har i sit grundlag flere fokuspunkter, der retter sig mod opbygning og vedligehold af den pædagogiske kvalitet i dagtilbuddet.

Leg og læring, læringsmiljøer med høj kvalitet, styrket samarbejde med forældrene, fokus på børn i udsatte positioner, inddragelse af børnenes perspektiver omkring selv- og medbestemmelse, overgange og sammenhæng i børns hverdagsliv og meget mere.

Alt dette kalder på en høj grad af faglighed herunder faglig ledelse, der blandt andet handler om at stille skarpt på organisering, facilitering, fokus på det formelle møderum og de pædagogiske processer m.m.

Både faglighed og ledelse af faglighed er to væsentlige elementer, når den styrkede pædagogiske læreplan skal implementeres og omsættes til konkret pædagogisk praksis samt evalueres.

Alle dagtilbud har en lokal styrket pædagogisk læreplan, der (ved lov) skal være offentliggjort siden sommeren 2021. Mange dagtilbud har faglige fyrtårne, der oftest er pædagoger, som har gennemgået en særlig (op)kvalificering indenfor den styrkede pædagogiske læreplan og

skal bidrage til en understøttelse af den faglige ledelse, som lederen har ansvaret for.

I LDD har vi igennem det sidste år oplevet en stigning i henvendelser fra vores medlemsinstitutioner, der fx er udfordret af, at de faglige fyrtårne skifter arbejdsplads og heraf mistes en vigtig funktion, eller implementeringen af den lokale læreplan er vanskelig, fordi personalets ejerskab for læreplanen ikke er helt på plads eller opbygningen af evalueringskulturen er svær.

Der kan kort sagt være mange udfordringer og vanskeligheder, det enkelte dagtilbud står med i forhold til de processer, dagtilbuddet har omkring implementering og evaluering af den nedskrevne læreplan.

LDD's pædagogiske udviklingskonsulent, Dorthe Filtenborg, tilbyder et "brush-up-kursus", som vi har valgt at kalde "Den styrkede pædagogiske læreplan version 2.0". På dette kursus vil deltageren få mulighed for at få genopfrisket, hvad den nationale rammesætning omkring den styrkede pædagogiske læreplan stiller af konkrete krav til dagtilbuddet.

Det pædagogiske grundlag, de seks læreplanstemaer og de tolv retningsgivende mål for læringsmiljø-

et samt evalueringskultur vil på kurset blive gennemgået i en kort og konkret form.

Målgruppen for kursets deltagere er lederen, det faglige fyrtårn, pædagogen (der evt. tænkes ind som fagligt fyrtårn) samt pædagogen (gene-

relt). Kurset tilbydes ikke lokalt – ude i det enkelte dagtilbud – men holdes landsdækkende i henholdsvis København, Nordsjælland, Odense og Fredericia, hvor flere institutioner kan tilmelde sig. Tilmelding på LDD's hjemmeside, hvor datoerne for kurset fremgår. ●

Bøgerne "Læringsmiljøer med høj kvalitet", Dorthe Filtenborg, Hans Reitzels Forlag samt "Den styrkede pædagogiske læreplan – Grundbog til dagtilbudspædagogik", Trine Holst Mortensen og Torben Næsby (red.), Dafolo er relevant læsning ifm. kurset

Altinget

Altingets Børne- og Ungepolitiske Netværk

En eksklusiv kreds af medlemmer beskæftiger sig i Altingets Børne- og Ungepolitiske Netværk med politik, udfordringer samt relevante og højaktuelle emner, der findes på børne- og ungeområdet i Danmark.

Netværket inkluderer nu også LDD ved Dorthe Filtenborg, der er pædagogisk udviklingskonsulent i LDD. Dorthe vil have fokus på dagtilbudsområdet med særligt de 0-6 årige som omdrejningspunkt og i den sammenhæng tale det gode børneliv frem og op. Et interesseområde, der ligger LDD meget på sinde og, hvor LDD ønsker at bidrage og gøre en forskel. ●

Evaluering af læringsmiljøet i dagtilbud

Læringsmiljøet i dagtilbud spiller en afgørende rolle for børnenes trivsel, udvikling og dannelse, derfor har det stor betydning at det pædagogiske personale systematisk undersøger, vurderer og samler viden om kvaliteten af læringsmiljøet og bruger denne viden til at styrke den professionelle dømmekraft.

Af **Torben Næsby**, ph.d., Lektor, UCN

Næsten alle danske børn går i børnehave, fra de er tre til fem/seks år gamle. Og de fleste 1-3-årige går i vuggestue eller dagpleje en stor del af tiden. De danske dagtilbud har dermed et enormt potentiale for pædagogisk at understøtte børns læring og udvikling samt bidrage til at give børn lige livschancer uanset deres sociale baggrund.

Det stiller høje krav til professionelt pædagogisk arbejde. Den professionelle må vide noget, kende feltet og målgrupperne, have kendskab til metoder og interventioner osv. men må også kunne træffe etisk forsvarlige beslutninger om, hvilken viden der bruges og, hvilke interventioner der er bedst set i såvel det pædagogiske som i barnets perspektiv. Det udfordrer den professionelle dømmekraft.

Dømmekraft er evnen til at træffe beslutning i situationer med uundgåelig usikkerhed, når evidens eller regler og standarder ikke er kategorisk klare (Hargreaves & Fullan, 2012). Dømmekraft udøves i interaktioner i praksis og gennem fælles refleksioner over praksis, hvor beslutninger diskuteres og reflekteres i lyset af den for tiden bedste viden og den aktuelt bedste praksis. Nogle gange foreskrives dømmekraften, fx af den styrkede læreplan, andre gange informeres dømmekraften, fx af observationsdata.

Observationsdata giver et konkret billede af den pædagogiske praksis i et dagtilbud. Data viser, hvordan det er at være barn i det aktuelle læringsmiljø og om, kvaliteten lever op til målene i den styrkede læreplan.

Dermed informerer data de professionelle dømmekraft. Højere kvalitet i dagtilbud går netop gennem udvikling af det pædagogiske personales professionelle dømmekraft – ja, gennem at alle beslutninger om og i praksis i dagtilbuddet og i hele styringskæden (forvaltning og politik) træffes på det bedst mulige grundlag.

Forskningsdata styrker evalueringskulturen

Mange års forskning inden for området har givet os vigtig viden om, hvad børn i 1-6-årsalderen har behov for, så de kan udvikles, trives og lære. Denne viden formuleres som konkrete, observerbare tegn i barnets hverdag i læringsmiljøet. Blandt andet i evalueringsredskaberne ECERS og ITERS, som professionshøjskolen UCN anvender til måling og eksternt tilsyn i kommunerne (Næsby, 2020).

Redskaberne fokuserer på 457 (ITERS) og 460 (ECERS) tegn på kvalitet herunder mange af de elementer og temaer, som er indeholdt i den styrkede pædagogiske læreplan. ITERS og ECERS spørger i udgangspunktet: "Hvordan er det at være barn her"? (Clifford, Yazejian, Cryer, & Harms, 2020).

- Er det et trygt, sikkert og sundt sted for mig?
- Kan jeg udvikle gode relationer til og med de andre børn samt til de voksne?
- Får jeg hjælp – og frihed til – at blive et selvstændigt individ med et positivt selv-billede og en god selvfølelse?
- Bliver jeg mødt med kreative og innovative ideer, nye måder at løse problemer på i en mangfoldig verden?

Den forskningsbaserede metode, som anvendes til kvalitetsmåling af læringsmiljøerne i dagtilbuddene er:

ECERS-3: Early Childhood Environment Rating Scale (3. version) og

ITERS-3: Infant/Toddler Environment Rating Scale (3. version).

- Får jeg mulighed for at udfolde mit læringspotentiale – uafhængigt af mine opvækstvilkår?

Anvendelsen af ITERS/ECERS betyder, at vurderingen af kvaliteten sker på samme grundlag i alle involverede dagtilbud i en given kommune. Begge værktøjer er internationalt standardiserede redskaber (EVA, 2021), og de kan derfor anvendes også i Danmark.

Dialog om praksis – baseret på eksterne data

På baggrund af observationerne udarbejder UCN en rapport til hvert dagtilbud. I rapporten beskrives, hvad observationerne viser herunder, hvordan læringsmiljøet er organiseret, hvordan personalet møder børnene – både i arbejdet med børnefællesskabet og i mødet med det enkelte barn, hvordan personalets tilgang til leg og læring er, hvilket indhold man er sammen om og, hvordan personalet varetager børnenes sikkerhed og sundhed samt udviser omsorg for børnene.

Ved en tilbagemelding – et møde med dialog mellem observatør, pædagogiske ledelse og personale – drøftes rapporten og personalets refleksioner over data og evalueringens bud på potentialer for praksisudvikling. Fx drøftes ”tilgængelighed”, der kan handle om, hvilke materialer stuen har til rådighed for børnene, om tingene er placeret inden for eller uden for børnenes rækkevidde, eller at børnene er ude på legepladsen eller i andre gruppeaktiviteter og dermed ikke har mulighed for at bruge materialerne. Personalet kan vælge, at bestemte materialer ikke

skal være tilgængelige for børnene, eller de skal være det en gang imellem. Det påvirker ikke i sig selv børnenes generelle udvikling, men hvis bestemte materialer aldrig tages frem, påvirker det scoren for et konkret punkt, fx finmotorik.

Hvis flere materialer af forskellig slags under flere punkter ikke er tilgængelige, og mange punkter derfor vil blive scoret lavt, påvirker det børnenes muligheder for læring. Observationerne belyses gennem eksempler og det pædagogiske personale, ledelsen og forvaltningen har efterfølgende en dialog om, hvilke initiativer observationerne giver anledning til at iværksætte. Disse kan så følges op af nye evalueringer omhandlende læringsmiljøet, fx nye ECERS/ITERS-observationer i en systematisk og iterativ proces. ●

Data viser, hvordan det er at være barn i det aktuelle læringsmiljø, og om kvaliteten lever op til målene i den styrkede læreplan

REFERENCER

- Clifford, R., Yazejian, N., Cryer, D., & Harms, T. (2020). *Forty years of measuring quality with the Environment Rating Scales*. *Early Childhood Research Quarterly* 51, s. 164-166.
- EVA. (2021). *Måleredskaber i dagtilbud*, 2.rev.udg. Danmarks Evalueringsinstitut.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional Capital. Transforming Teaching in Every School*. New York: Teachers College Press.
- Næsby, T. (2020). *Datainformeret praksisudvikling og udvikling af evalueringskultur*. I T. H. Mortensen, & T. Næsby, *Den styrkede pædagogiske læreplan*. Grundbog til dagtilbudspædagogik 2.udg. (s. 177-196). Frederikshavn: Dafolo.

Evaluering af børns *æstetiske* læreprocesser

Tekst og foto: **Line Rosenvinge**, Kunstpædagog

"Så lavede vi lige en slikbutik" er en beskrivelse af en æstetisk læreproces med en børnegruppe. Artiklen handler om, hvordan man evaluerer en pædagogisk aktivitet, når man i udgangspunktet ikke har gjort sig tanker om formål og indhold.

Ved tilrettelagte kreative forløb, som måske endda har skriftlighed før projektstart, falder det naturligt og logisk at identificere og evaluere den ønskede effekt herunder blivende værdi af den pædagogiske aktivitet med den aktuelle målgruppe.

Så er der de gange, hvor ting bare sker. De gange, hvor de voksne ikke har pejling på, hvilke børn der skal deltage og ej heller, hvordan og hvorfor. Dette er den mere eller mindre børneinitierede hverdagskrea, som jeg ynder at dyrke, fordi den er udpræget børnesensitiv og sympatisk opbyggelig. Jeg vil i denne artikel argumentere for, at vi ikke skal afholde os fra at evaluere (også) disse knopskudte kaosprojekter.

Som eksempel vil jeg fortælle om en praksis med nogle børn, hvor vi kom til at lave en slikbutik. Det begyndte med, at jeg så en kollega komme slæbende med en papkasse, der skulle i papcontaineren.

Men hvilken papkasse! Cirka halvanden meter høj og en halv meter dyb. Stående på hjørte ville et børnehavebarn snildt kunne stå oprejst derinde. Jeg så for mig en dør til en hule, måske en portal til noget hemmeligt, så jeg reddede den fra udsmid og satte den på lagerrummet med kreamaterialer.

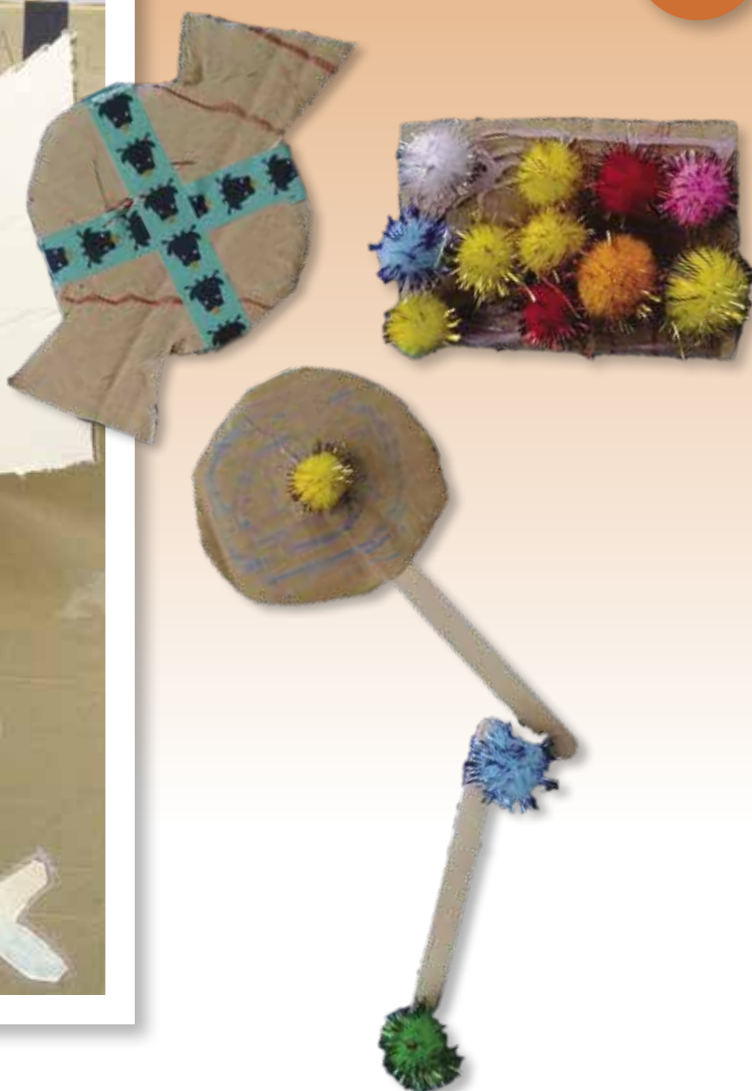
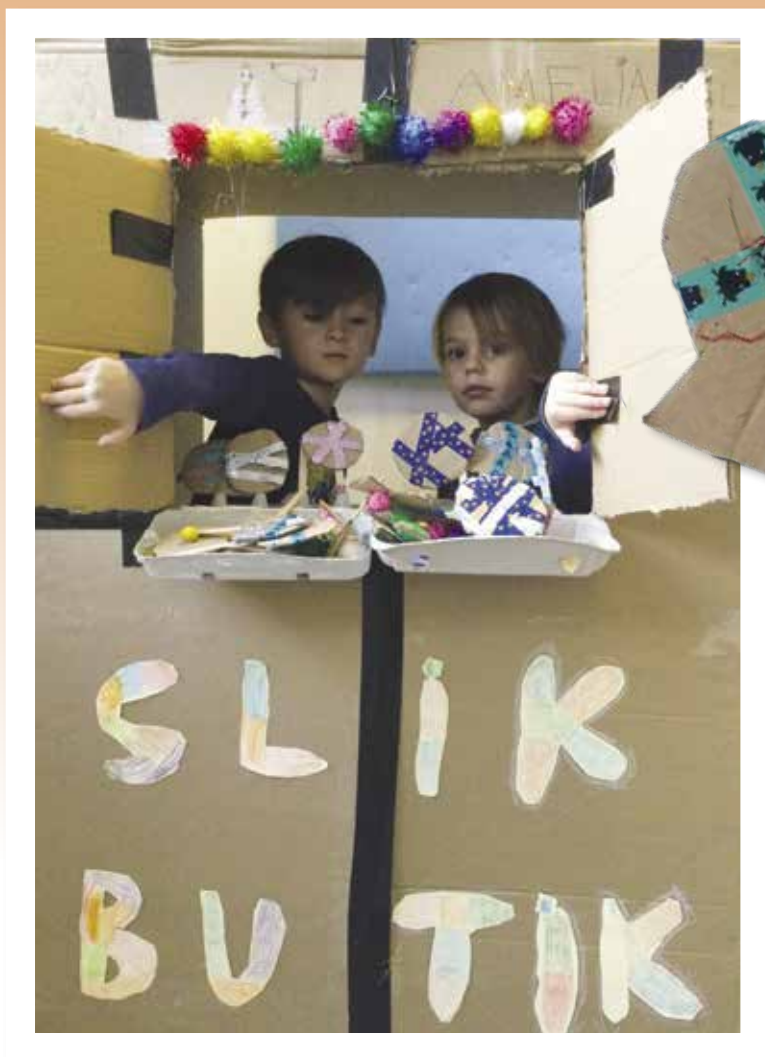
Ved næste samling fortalte jeg om kassen og spurgte, hvad vi skulle lave af den. Der var ret hurtigt konsensus om "slikbutik", så da samlingen var slut og børnegruppen blev fordelt til formiddagens aktiviteter – en håndfuld på legeplads, en håndfuld i store-

gruppe – sad jeg tilbage med resten, der den dag bestod af knap ti børn.

Alt kan ske og alle kan noget

Et par drenge ville gerne bygge med magneter, to andre ville tegne, men resten blev hængende, da jeg prøvede at få gang i en samtale om slik. Altså, hvilken slags de kan lide, hvordan det ser ud osv. Den voksenstyrede gruppesamling gled over i en mere børnestyret samtale, hvor jeg faciliterede ved at hente tusser og fik dem til at tegne deres yndlingsslik på det af stuens whiteboards, der hænger i børnehøjde. Jeg skrev ved deres tegninger, hvad de havde lavet og fotograferede den fælles optegnelse.

Nu kunne vi rykke ind til tegnebordet og tegne videre på skitserne, hvor de kopierede hinanden og nuancerede de oprindelige design. Vi kom ikke så meget længere den dag end at tegne slik, farvelægge, klippe ud og hænge op. Den efterfølgende dag var der stadig noget spænding om slikbutikken og kassen, som endnu ingen havde set, men i løbet af den næste uges tid lykkedes det at hive kassen frem og gøre noget med den. Det blev en bod, med en låge forrest. Lidt sjusket klippet, for der var mange hænder og knap så megen tålmodighed. To tredjedele af stuens børn fornøjede sig med projektet, ikke på direkte invitation, men fordi muligheden var der, og de havde lyst. Ved knopskudte kaosprojekter kan alle deltage efter evne. I udgangspunktet er alt muligt.

Et ældre barn kom med ideen om, at vi også skulle have penge til at handle med. En anden begyndte at lave perlepladekarameller, hvilket viste sig at være ideelt for en af de yngre, som ellers har svært ved at få fuld plade, men her kunne hun se, at selv med få perler kunne det blive til en ting, der kunne bruges til noget.

Hverdagsevaluering

Så hvad er der at evaluere? Det er ikke muligt at vurdere, om formålet med den pædagogiske aktivitet er opfyldt, medmindre vi tillader os at måle generelt. For alle aktiviteter må gerne skabe engagement og medbestemmelse samt tilbyde individuelle rum for fordybelse og samvær om noget fælles. Måske projekter uden planer har lettere ved at lykkes om netop dét, fordi man som voksen slipper tøjlerne og egentlig bare sætter nogle materialer i spil.

Jeg vil her også tale for væsentligheden af løbende registrering (ord og billeder), der udgør en effektiv og valid evaluering. En

slags instant dokumentation, som vi kender det fra sociale medier som fx Instagram med videre. GDPR-lovgivning kræver dog, at vi ikke bruger kamerafunktionen på institutionens smartphones og tablets.

Vi skal logge ind med vores individuelle medarbejderprofil for at kunne tage billeder og lave film via platformen Aula. Så kan det godt være, at et uigenkaldelige Kodak-moment med børnene for længst er passeret, men det er der ikke noget at gøre ved. Tager vi ja-hatten på, er der åbenlyse fordele ved at bruge Aula som del af hverdagens evalueringskultur, fordi vi med dette værktøj kan dokumentere og dele tingene, mens de sker.

En klassisk udfordring er naturligvis den, at jo mere vi voksne fjumrer rundt med teknikken og kigger ned på skærmene, jo svæ-

Det er ikke muligt at vurdere om formålet med den pædagogiske aktivitet er opfyldt, medmindre vi tillader os at måle generelt

Når vi evaluerer,
bliver vi ikke bare
klogere, vi bliver
også gladere

TAK TIL:

Den integrerede institution Lundsgade og alle børnene på Mariehønestuen.

rere er det samtidigt at være nærværende for børnene og bevare overblikket i situationen.

Et album på Aula om en udflugt, en aktivitet eller andet, kan direkte anspore pædagogisk refleksion. For, hvad er det egentlig, der sker på billedet? Her kan vi få syn for sagn om tilhørsforhold i gruppen. Er der måske et barn, som altid står i baggrunden? Er der to, som ellers ikke synes at kunne noget sammen, der samles i begejstring om et materiale? Og, hvad er det, ham den yngste sidder og laver med æggebakker og pomponer nede under bordet? Nå jo, han talte om vulkaner. Det havde ikke noget at gøre med slikbutikken, men han var med og brugte af materialerne uden, at det blev en del af det fælles produkt.

Værdien af disse ekstra-projekter i det overordnede projekt må vi også have øje for.

Giv tid

Når, man evaluerer kreative aktiviteter og forløb, virker det fristende at se på børnenes produkter. Men det er lidt for oplagt kun at forholde sig til "slutprodukter" og være blind for "procesafkast", der måske går tabt undervejs, men som alligevel har værdi. Få timer – få minutter – i pædagogisk praksis, kan give anledning til grundig granskning. Der er alt dét, vi bare går og gør uden at tæn-

ke nærmere over, hvorfor og hvordan for det er der simpelthen ikke tid til! Det er mit indtryk, at det er gængs praksis med stuemøder hver anden uge. Det er også mit indtryk, at disse stuemøder ofte bliver aflyst, fordi et stuemøde forudsætter, at der er andre voksne på gulvet, når dagsplanen justeres. Men, vi må give os selv – og børnene – at evaluere. Ofte – eller i al fald ofte nok. Hvis, hverdagen ikke giver luft til evalueringer, kan vi måske hente hjælp fra den pædagogiske ledelse på institutionen, der kan hjælpe med at prioritere den langsigtede værdi af kollegial sparring og vidensdeling på tværs af stuerne. Når vi evaluerer, bliver vi ikke bare klogere, vi bliver også gladere. Faglig udvikling og faglig indsigt stiver os af og hjælper os til at blive de pædagoger, vi gerne vil være og måske allerede er. ●

Hvordan kan man måle kvalitet i dagtilbud?

Charlotte Ringsmose forsker i dagtilbud, herunder hvad kvalitet i dagtilbud betyder for børns muligheder for at udvikle sig og trives samt, hvordan ledelse, organisering og samarbejde har betydning og udvikles med henblik på at skabe forudsætninger for at udvikle kvalitet i dagtilbud.

Af **Dorte Filtenborg**, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD

I dagtilbudsloven, § 7, er fastsat en formålsbestemmelse for alle dagtilbud i Danmark, der beskriver formålet herunder, hvad der generelt skal være kendetegnende for dagtilbuddenes arbejde. Formålsbestemmelsen har afgørende betydning, da den er direkte retningsgivende for alt arbejde, der konkret foregår i dagtilbuddene.

Et udpluk af rammerne, formålsbestemmelsen handler om, er fx "pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende og udgangspunkt tages i børnenes perspektiver", "et styrket samarbejde med forældrene", "fokus på det fysiske, æstetiske og psykiske børnemiljø", "børns selv- og medbestemmelse herunder indflydelse på eget børneliv" samt "overgange og sammenhæng i børns liv". Alt sammen på fundamentet omkring intention om at sikre alle børn optimale muligheder for at opnå trivsel, dannelse, læring og udvikling.

Et interessant perspektiv i relation til ovenstående er, hvordan dagtilbuddet kan opbygge, sikre og ikke mindst evaluere og måle kvaliteten af det pædagogiske arbejde, der udføres i praksis med afsæt i formålsbestemmelsen. Et redskab til dette er KIDS, som DET CODE BØRNELIV gerne vil blive

Interview med **Charlotte Ringsmose**

Professor ved
Laboratorium for
Praksisrettet
Dagtilbuds- og
Skoleforskning (LSP),
ved Institut for Kultur
og Læring, Aalborg
Universitet

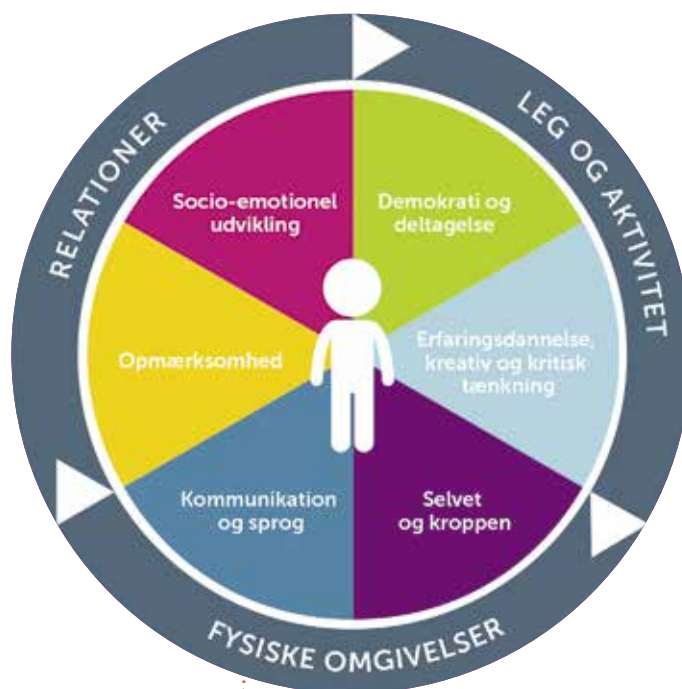
klogere på og derfor interviewer Charlotte Ringsmose, der er én af udviklerne bag redskabet.

Hvad er KIDS – kort fortalt?

KIDS er et redskab, der er udviklet til at evaluere og udvikle kvalitet i dagtilbud. Fokus er på at vurdere og udvikle de omgivelser, der udgør børnenes betingelser for trivsel, læring og udvikling, og dermed på kvalitet i det pædagogiske miljø.

KIDS er et systematisk redskab, som er baseret på national og international forskning i, hvad der giver børn gode udviklingsmuligheder i dagtilbud. Udover at være forsknings- og teoribaseret, så er KIDS udviklet i en dansk kulturel sammenhæng designet i overensstemmelse med hensigterne i den styrkede pædagogiske læreplan og dagtilbudsloven.

Fokus er på udviklingen af den pædagogiske kvalitet med henblik på at fremme betingelser for børns trivsel, læring og udvikling i den konkrete dagligdag. KIDS bidrager til, at målsætningerne for god pædagogisk praksis føres ud i handling i hverdagen. KIDS har fokus på, hvordan man udvikler ➡

fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljøer, der giver børnene muligheder for at trives, lege og lære noget. På denne måde understøtter KIDS den systematiske og udviklende evalueringskultur, der er centralt i den styrede læreplan.

Hvordan kan dagtilbuddet anvende KIDS som redskab til at måle på den pædagogiske kvalitet?

KIDS er designet, så områderne i den yderste ring (fysiske omgivelser, relationer, leg og aktivitet) kan anvendes til en overordnet og grundlæggende vurdering af kvaliteten. Den inderste ring i KIDS-modellen er udviklet, så man kan arbejde med børnenes muligheder for udvikling på specifikke områder. KIDS er bygget op, så man vurderer kvaliteten i forhold til en række udsagn inden for hvert område. Under observationen vurderes der ud fra det faktiske antal observerede handlinger – og ikke ud fra målbeskrivelser eller hensigter.

På den måde kan KIDS-vurderinger hjælpe med at skelne mellem hensigter og konkret praksis. KIDS rater de pædagogiske læringsmiljøer ud fra, at noget er bedre end noget andet, når det handler om at skabe gode udviklingsbetingelser for børn i dagtilbud.

KIDS består af 130 udsagn fordelt på de ni udviklingsområder. Hvert udsagn tildeles en score fra 1-5, hvor 5 er den højeste score og er udtryk for en absolut og ideel tilstand. De samlede scorere for hvert udviklingsområde omregnes til procent og benyttes til at give en kvalitetsvurdering i fem kategorier:

KIDS er bygget op, så man vurderer kvaliteten i forhold til en række udsagn inden for forskellige områder. Konkret består KIDS af 130 udsagn fordelt på 9 udviklingsområder.

fremragende kvalitet, god kvalitet, tilstrækkelig kvalitet, utilstrækkelig kvalitet og ringe kvalitet.

KIDS er et redskab til samarbejde og til pædagogisk refleksion og udvikling. Man kan bruge redskabet til selvevaluering – at tage temperaturen på og udvikle egen pædagogisk praksis, ligesom man også indbyrdes kan observere på tværs af en institution og dermed få et bredere materiale at arbejde med.

KIDS er yderligere beregnet til, at forskellige eksterne observatører hentes ind i institutionen og medvirker til at vurdere den pædagogiske kvalitet. Dette vil give et godt grundlag for refleksion over praksis i den givne institution, bl.a. fordi de eksterne konsulenter kan hjælpe med at skelne imellem hensigter og konkret praksis i den givne institution.

KIDS observationer kan danne grundlag for refleksion og samarbejde mellem grupper, institutioner og mellem forvaltning og dagtilbud.

Det anbefales, at der gennemføres en fornyet KIDS-vurdering hvert år med henblik på at undersøge, hvordan udviklingen har været i forhold til de valgte indsatsområder samt at se kvalitetsudvikling som en kontinuerlig proces, så der udvikles kulturer for kvalitet, der kan fastholdes.

Hvad, tænker du, kan være en udfordring for dagtilbuddet i arbejdet med at opbygge og vedligeholde en sund og brugbar evalueringskultur? Hvad skal dagtilbuddet have en særlig opmærksomhed på for at sikre en kvalificeret evaluering?

Det har stor betydning, at forvaltning og le-

KIDS er et redskab til samarbejde og til pædagogisk refleksion og udvikling

delse sætter retning for en evaluerende og udviklende praksis, der giver mening for de pædagogiske medarbejdere. Eksempelvis gennem tilsynet.

Vores forskning viser, at pædagoger og ledere meget gerne vil bruge redskaber som KIDS til at være i dialog og have løbende input og sparring til udvikling, og at det har stor betydning for udviklingen af praksis.

Når medarbejdere og ledere ser og anerkender redskabernes værdi, så smøger de ærmerne op og går i gang.

Evalueringen kan give mulighed for identificering af, hvilke virkningsfulde pædagogiske praksisser, der skal bevares samt, hvilke pædagogiske praksisser der skal ændres eller forbedres samt, hvad dette reelt kræver, og med hvilken sandsynlighed de valgte tiltag på sigt vil have den ønskede betydning.

Både medarbejdere og ledere oplever, at det har betydning med gennemsigtighed, systematik og grundighed ved brug af en model eksempelvis for tilsyn.

Der er store fordele i at involvere pædagoger og ledere i redskaber for kvalitetsudvikling eksempelvis i tilsynet, for det betyder, at der kan udvikles kulturer for evaluering af praksis, hvor der etableres fælles sprog for kvalitetshandlinger.

Tydelige kvalitetskendetegn kan føre til, at de relevante aktører får kvalificeret deres viden og tegn til arbejdet med at udvikle dagtilbudspraksis. Samtidig sendes informationer tilbage til forvaltningsniveau, der får kvalificeret deres muligheder for at støtte op om indsatserne på forskellig vis.

I denne optik kan evalueringsredskaber som KIDS samlet føre til udvikling af kompetente dagtilbudssystemer, hvor tilsyn og pædagogisk udvikling hænger sammen. Således kan hele dagtilbudssystemet understøtte udvikling af en kvalitetspraksis byggede på faglighed og faglig refleksion. ●

Det har stor betydning, at forvaltning og ledelse sætter retning for en evaluerende og udviklende praksis, der giver mening for de pædagogiske medarbejdere

KIDS

- Ringsmose, C. & Kragh-Müller, G. (2020). *KIDS – Kvalitetsudvikling i Daginstitutioner 2. udg.* Dansk Psykologisk Forlag
- Ringsmose, C. & Kragh-Müller, G. (2021). *KIDS Dagpleje.* Dansk Psykologisk Forlag
- Kragh-Müller, G. & Ringsmose, C. (2018). *KIDS Fritid. Kvalitet i Fritidsinstitutioner.* Dansk Psykologisk Forlag
- Ringsmose, C. & Kragh-Müller, G. (20). *KIDS – Kvalitetsudvikling i Barnehager (KIDS norsk).* Dansk Psykologisk Forlag i samarbejde med PP Tjenestens Materielle service. Oversætter Helle Caroline Andreassen

ØVRIGE KIDS UDGIVELSER

- Webinar: KIDS Kvalitetsudvikling i daginstitutioner – praksiserfaringer med KIDS
- Eksperimentet: TV-udsendelse om kvalitet og normering i daginstitutioner

Digitalt evalueringsredskab

Der findes mange forskellige redskaber, dagtilbuddets ledelse og pædagogiske personale kan tage i brug når, de både skal dokumentere og evaluere deres pædagogiske praksis herunder læringsmiljøet. Eksempelvis kan dagtilbuddet vælge et it-redskab. DET CODE BØRNE LIV stiller i dette interview med INFOBA, der er et it-firma med speciale indenfor it-redskaber til dagtilbud, skarpt på, hvad et it-redskab kan og, hvordan det kan anvendes af dagtilbuddet i forhold til opbygning af og arbejdet med evalueringskulturen.

Af **Dorthe Filtenborg**, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD

Hvad er INFOBA kort fortalt?

Vi er et it-firma, der arbejder for at give hvert barn den bedste start på livet ved at hjælpe og understøtte det pædagogiske personales faglighed. Det gør vi gennem it-redskaber, som pædagogerne er glade for at bruge, fordi redskaberne gør, at de kan bruge mere tid sammen med børnene.

Ideen til INFOBA opstod for efterhånden mange år siden hos mig og min hustru Maria Væring (red.: medstifter af samt direktør i INFOBA), da vores søn Gustav gik i vuggestue. Vi ville gerne se de billeder, pædagogerne tog af ham i løbet af dagen.

Men pædagogerne havde ikke tid til at dele billederne, så vi tænkte, at vi både kunne hjælpe dem med at få tid til at dele billederne og samtidig gøre dem i stand til lettere at leve op til lovkravet om dokumentation i relation til den styrkede pædagogiske læreplan.

Hvordan kan lederen og det pædagogiske personale i dagtilbuddet arbejde med systematisk pædagogisk dokumentation ved at anvende de digitale redskaber, INFOBA's system tilbyder? Kan du give et eksempel fra praksis?

Interview med
Torben Væring
– produktchef i samt
medstifter af INFOBA

Vi var på et tidspunkt på besøg i to områder i Randers. Pædagogerne og lederne ville blandt andet gerne høre, hvordan vi kunne indstille it-systemet, så de selv bestemte, hvornår hvert barn skulle observeres og dokumenteres. De ville også gerne være sikre på, at de ikke glemte nogen børn. INFOBA's system sendte dem en påmindelse om hvert barn, så de huskede at observere alle og gøre det systematisk. INFOBA's it-redskab løftede hermed en byrde fra deres skuldre, som de var lykkelige for at slippe for.

Et andet eksempel stammer også fra den pædagogiske hverdag. Mange pædagoger og pædagogisk personale observerer, hvordan hvert barn udvikler sig for eksempel motorisk og sprogligt. Pædagogerne har i mange år brugt papirskemaer til den opgave. Vi har digitaliseret de skemaer, hvilket konkret betyder, at personalet får et bedre overblik over både hvert barn og hele gruppen.

Tidligere kunne en pædagog for eksempel opfange, hvordan ét eller to børn måske havde udfordringer med at hoppe eller kaste en bold. Med de digitale redskaber kan vedkommende nu se, om den udfordring gælder for hele gruppen, så de kan sætte ind med målrettede, pædagogiske aktiviteter for

gruppen. It-systemet understøtter pædagogernes arbejde med at observere børnene systematisk og ensartet og sikrer gennem påmindelser, at de husker hvert barn.

Når lederen skal opbygge en evalueringskultur, hvordan kan det digitale redskab, du har været med til at udvikle, have en understøttende effekt? Kan du give et eksempel fra praksis?

Mange institutioner vil meget gerne lære af deres erfaringer. Og pædagoger er gode til at evaluere forskellige projekter og aktiviteter.

Men ofte ser vi, at pædagogerne tager "mundtlige noter". De taler om, hvad de har lært. Hvis, de skriver noget ned, glemmer de måske, hvor de har lagt noterne. De kan være svære at finde, og nogle gange glemmer de at tage dem frem igen og lære noget af deres erfaringer, når de skal bygge videre på dem.

Ét af vores it-redskaber hjælper dem med at gemme noterne ét sted, hvor alle relevante fagpersoner kan tilgå dem, finde dem og, hvor konklusionerne springer op og prikker dem på skulderen for at minde vedkommende om, at de er der og bør læses. ●

INFOBA

INFOBA er startet af Maria og Torben Væring i 2008.

Cirka 500 institutioner bruger INFOBA's it-redskaber til planlægning, leg, læring, systematisk dokumentation og evaluering.

Cirka 20 kommuner og områder bruger INFOBA, hvor de blandt andet får adgang til statistikmoduler og overblik.

Læs mere på
www.infoba.dk

Ledere og pædagogisk personale har så meget at huske på, når de vil dokumentere og evaluere deres arbejde. It-redskaber løfter en stor del af den byrde fra deres skuldre og hjælper dem med at fokusere på fagligheden, der indbefatter både børnene og hinanden.

Torben Væring, INFOBA

At blive klogere på faglighed

Valg af metoder og redskaber samt praksis har det private dagtilbud Kernehuset haft fokus på i opbygning af institutionens evalueringskultur.

Af **Dorthe Filtenborg**, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD

DET GODE BØRNELIV er nysgerrig på, hvordan opgaven med at opbygge en evalueringskultur kan gribes an, hvorfor vi i dette nummer har valgt at interviewe det private dagtilbud, Kernehuset, som er tilknyttet LDD. Vi har spurgt ind til de forskellige overvejelser, refleksioner og processer, Kernehuset har og arbejder med herunder nogle af de metoder og redskaber, institutionen har valgt at anvende.

Hvilket værdigrundlag og barnesyn har Kernehuset? Og hvilke pædagogiske mål har I for arbejdet med børnenes brede læring med afsæt i jeres styrkede pædagogiske læreplan?

I vores tilgang omkring barnet tager de ansatte ansvar for barnets handlinger. Det vil sige, hvis et barn eksempelvis har været lidt hård overfor et andet barn, så siger den ansatte: "Vi slår ikke på hinanden" efterfulgt af en guidning "Nu vil jeg fortælle, hvad du skal gøre i stedet.....".

I Kernehuset vil vi gerne have et anerkendende fokus, der er oversat til handling. Vi øver os konstant på at være nysgerrig og have undren i vores kollegiale rum for at få en kultur, hvor vi kan lære af hinanden og bringe os op på et højere fagligt niveau i vores værdisæt. I specifikke pædagogiske tiltag har vi valgt at have fokus på, hvad bar-

Interview med
Kernehuset
Privat dagtilbud

net kan og bruge den vinkel til at løfte de opgaver, der kræver vores spot. Hvilke kompetencer er barnets styrke og, hvordan bruger vi det i udviklingsarbejdet? Hvordan kan det eventuelt bringes ind i vores årshjul og læreplanstemaer i læringsmiljøet? Dette er nogle af kernespørgsmålene, vi arbejder med at besvare. Når, der arbejdes med den sociale udvikling, så understøttes det pædagogiske læringsmiljø, hvor alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber og, hvor alle børn udvikler empati og relationer.

Vores fokus er, at læringsmiljøet skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til en demokratisk dannelse.

Hvordan har Kernehuset grebet opgaven an med at opbygge en evalueringskultur? Hvilke processer og pædagogiske diskussioner har I haft i personalet omkring evaluering?

Vi ser vores pædagogiske læringsmiljø og evalueringskultur som en dynamisk proces og har i faserne for opbygningen af sidstnævnte brugt samhørigheden som omdrejningspunkt. Den starter hos mig (ledelsen), hvor jeg bringer debatter med ind på vores personalemøder. Rammen har jeg sat ud fra ministeriets anbefalinger og de krav, der følger. Rent praktisk øver vi os på at bruge

Evalueringskulturen er ofte kompleks og rummer mange (lokalt for dagtilbuddet) valg og prioriteter. Lige så mange dagtilbud, vi har i Danmark, lige så mange forskellige evalueringskulturer er der

”EMU 1-2-3”, som vores overordnede model. Vi har organiseret os således, at der i vores to vuggestue grupper og én børnehavegruppe, er et fagligt møde hver 14. dag med en deltagende pædagog fra hver af grupperne. Vi fire – mig som leder og de tre pædagoger – arbejder med finpudsningen og forståelsen af, hvordan vi ønsker, det skal foldes ud i praksis. Bestyrelsen orienteres, hvor vi bringer forældredelen i spil blandt andet via orientering samt med undersøgelser, som vores samarbejdspartner Faaborg Midtfyn Kommune, udfører.

Praksisdelen er dernæst lagt på stuemøde (hver 14. dag) samt vores månedlige personalemøde, der altid starter med stueopdeling, hvor vi derefter mødes til en fælles opsamling. Typisk vil en ”SMTTE-model” blive brugt som vores arbejdsblad på en pædagogisk aktivitet. Det giver også muligheden for første evalueringsproces, hvor vi undersøger om, vi fik set de tegn, vi efterspurgte herunder om, der skal ændres på tiltaget.

På to årlige pædagogiske dage går vi blandt andet i dybden med ”EMU 1-2-3” og vores årshjul. Vi undersøger om, der er begreber, vi skal være mere nysgerrige på samt, hvordan det går med vores interne kommunikative aftaler. Det sidste er altid – og vil nok altid være en nødvendighed – i forhold til kontinuerligt at genopfriske aftaler samt diverse tilpasninger (nye børn, nye tiltag).

Hvilke konkrete evalueringsredskaber og metoder har I besluttet at anvende i Kernehuset? Kan I give et eksempel på en evalueringsproces, I har været igennem herunder, hvad evalueringen eventuelt førte til af pædagogiske overvejelser samt ændringer i og af læringsmiljøet?

I Kernehuset har vi flere værktøjer, som bruges i vores evalueringskultur samt til dokumentation.

Nogle gange er det hele huset, der samlet retter sin opmærksomhed på det samme pædagogiske grundlag – det kan for eksempel være et læreplanstema eller rutiner. Nogle gange er det en aldersopdelt gruppe eller en stue, der bliver nysgerrige på et område/tema/aktivitet.

Vi anvender vores årshjul, der er gennemgående for hele huset. Årshjulet giver overblik over, hvornår og hvor længe der arbejdes med de seks læreplanstemaer og de ni tværgående perspektiver samt over mærkedage, emneuger og traditioner.

Derudover har vi børnesamtaler/interview for at sikre børnenes medbestemmelse i forbindelse med planlægning og udførelse af aktiviteter, og for at vi kan evaluere samt ➔

Hvilke anbefalinger har Kernehuset til, hvordan man kan gribe arbejdet an med at opbygge en evalueringskultur?

Når, man arbejder med evaluering, handler det om at blive klogere på det, der virker, og det som fremadrettet bør gøres anderledes i relation til de mål, der ønskes opnået. Observation og dokumentation skal i den sammenhæng danne grundlag for evalueringen. Hvornår og hvad, man observerer og dokumenterer, vil variere. En anbefaling er altid at tage udgangspunkt i de fire primære arenaer:

- 1** Læringsmiljøet
- 2** Det aktuelle læreplanstema
- 3** Husets værdier og profil
- 4** Børnegruppens perspektiv

lære nyt om hverdagens praksis set med børnenes øjne. Vi anvender relations-skemaer, praksis-fortællinger med faglig underbygning og billedokumentation for eksempel via "Parent", der er vores kommunikative system. Til de større evaluerings-projekter bruger vi "Dé Bono's 6 tænkehatte", når et begreb skal have en fælles forståelse.

Vores mål er, at vi vil væk fra en kultur med "namedropping" og hellere få ord til at gå fra teori til handling, da intet har værdi, før det er udført i praksis.

De fleste institutioner har sikkert oplevet, at garderoben kan være et forstyrrende miljø og et mindre rart sted at være. Vi lavede eksempelvis en "SMTTE-model" på, hvordan det foregår (S), hvilke mål vi har med garderoben "et godt sted at være" (M), hvordan vi vil håndtere den pædagogiske praksis (T), hvilke tegn er i fokus, således at vi kan se hos børnene, om tiltaget er en succes (T) og ikke mindst evalueringsdelen, hvor der aftales i hvilket forum, der skal evalueres, hvornår og hvordan (E).

I det beskrevne eksempel er der én vuggestuegruppe (de ældste) og børnehavegruppen, der har fælles garderobe. Vi har brugt "SMTTE-modellen" som vores styringsredskab i den evaluerende proces.

Tegn fra børnene er for os det mest vigtige. Hvis det, vi ønsker, ikke bliver vist, så skal tiltaget måske ændres eller selve målet skal justeres.

Min funktion som leder er at have en koordinerende rolle og løbende reflektere med de to grupper.

Den sværeste øvelse i sådan en proces er gruppernes overholdelse af indgåede aftaler. Så styringspørgsmålene lander ofte på: Husker de implicerede grupper at tale sammen om, hvornår de vil benytte garderoben? Hvordan organiserer de sig i mindre grupper, når man skal i garderoben efter frokost? Hvor er udfordringen størst, og hvordan håndteres det? Husker man at have voksen-nærværet i fokus til de enkelte børn? ●

KERNEHUSET VUGGESTUE OG BØRNEHAVE

Privat dagtilbud

Sdr. Højrupvejen 97a,
Søllinge, 5750 Ringe
Leder: Michael Steimle
Mobil: 2097 2072
E-mail: leder@kernehusetvb.dk

REDSKABER I KERNEHUSET

EMU 1-2-3:

Tegn på læring II består af tre skemaer, der gennem nogle centrale arbejdsopgørelser kan hjælpe os med at:

- prioritere evalueringsfokus på baggrund af viden om børnene, faglig viden og læreplansmål
- evaluere det pædagogiske læringsmiljø løbende og systematisk, så vi sikrer en god sammenhæng mellem læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse
- skabe overblik over den løbende evaluering omhandlende læring og udvikling af det pædagogiske læringsmiljø i relation til målene i vores læreplan

SMTTE-model:

Er et dynamisk arbejdsværktøj (arbejdsmappe), som vi bruger til planlægning af aktiviteter. I forhold til evalueringsdelen har vi indlagt, hvilket forum vi bruger evalueringen i fx stuemøde, personalemøde m.m.

Parent:

Er vores kommunikative værktøj med forældrene, der kendes som Aula (kommunalt). Her er der gode muligheder for at dokumentere, hvad vi foretager os.

Dé Bono's 6 tænkehatte:

De seks hatte er et effektivt kommunikationsværktøj, som er specielt stærkt til at anlægge forskellige synsvinkler i kommunikation. Metoden egner sig til at vurdere, bearbejde og videreudvikle nye idéer i vores teamarbejde.

Vi er nysgerrige på at komme frem til en fælles koordineret forståelse af et begreb, så der snakkes samme sprog. Hermed er der også en tydelighed, når vi evaluerer i vores forskellige praksis grundet den fælles forståelse.

Den kreative kommunikation kommer til udtryk ved, at hver af de deltagende personer "tager én af de seks hatte på". De seks hatte adskiller sig indbyrdes ved at have én bestemt tankebetragtning. Når, hver af de deltagende har én af hattene på, vil kommunikationen belyses fra forskellige synsvinkler. Essensen er, at personerne i kommunikationen får blotlagt bagvedliggende faktorer ved at belyse dagsordenen fra så mange vinkler, som muligt, og at kommunikationen ikke fastlåses. Hattene fungerer herigennem som roller, hver person påtager sig.

Når dagsordenen er blevet tilstrækkeligt belyst, kan hattene på ny fordeles mellem de deltagende personer, hvorefter dagsordenen igen belyses. Ideelt set bør hver person tænke med hver type hat, for at dagsordenen ansues fra så mange synsvinkler, som muligt. Processen fortsætter til gruppen vurderer, at dagsordenen er tilstrækkeligt belyst.

Næste nummer af DET CODE BØRNELIV udgives i **september 2022** og vil handle om tilsyn i dagtilbuddet. Med indførelse af den styrkede pædagogiske læreplan følger også et nyt tilsynskoncept, som det er vigtigt at have en fælles forståelse af.

**Næste
Nummer**

TILSYN

DAGTILBUD

Hvad er formålet med tilsynet? Hvad indebærer tilsynet? Hvilket fokus og hvilke data indgår i den konkrete tilsynspraksis? På hvilken måde siger data noget om kvaliteten i dagtilbuddet? Hvad siger data noget om, og hvad siger data ikke noget om? Hvordan kan tilsynets data gøre os klogere? Hvordan ser kvalitet ud fra de forskellige perspektiver, dagtilbuddet rummer? Og sidst, men ikke mindst, hvordan følges der op på tilsynets konklusioner i forhold til den faglige ledelse?

Der er mange spørgsmål at besvare, og der er mange perspektiver at inddrage når, vi taler om det (nye) koncept, som kommunerne fører både det anmeldte og uanmeldte tilsyn ud fra med afsæt i den styrkede pædagogiske læreplan, hvorfor vi i kommende nummer af DET CODE BØRNELIV har valgt at sætte fokus på netop tilsynet.

DET CODE BØRNELIV vil præsentere bidrag fra både dem, der fører tilsyn og dem, der føres tilsyn med samt inddrage forskellige andre interessenter, som vil perspektivere tilsynets indhold, form og effekt. ●

Det ved vi om ...

Med temaet "Evalueringskultur" har du nu som læser af DET CODE BØRNELIV fået forskellig inspiration til din egen praksis. Nedenstående tre udsnit er hentet fra de mange spændende artikler, interviews og anbefalinger, der er foldet ud i dette nummer af DET CODE BØRNELIV.

...evalueringskultur

Evaluerer er en formaliseret, faglig vurdering af den systematiske pædagogiske dokumentation, der viser udsnit fra sammenhængen mellem indsatsen i den pædagogiske praksis herunder indretning og brug af læringsmiljøet overfor de intentionelle og faglige mål for børns brede læring, hvor det undersøges om, den ønskede effekt er opnået herunder, hvilken måde dette er sket i en mindre eller højere grad og, hvor nye tiltag og handlinger besluttet med afsæt i vurderingens konklusion.

Dissekerer vi denne definition og dybdegående analyserer på de enkelte dele, bliver det tydeligt, hvad evalueringens kontekst består af herunder, hvad der kræves for at kvalificere den samt, hvad man skal have fokus på når, selve kulturen omkring evaluering opbygges:

Læs den spændende artikel: **Faglig vurdering af faglighed** Dorte Filtenborg,
Pædagogisk Udviklingskonsulent i LDD

Læs mere side 4

1

Udgangspunktet for en stærk evalueringskultur i dagtilbud er et oprigtigt ønske om at udvikle praksis på baggrund af data og viden. At være nysgerrig og jagte svar på, hvorfor noget at det, der sættes igang fungerer fantastisk og noget ikke fungerer overhovedet, uanset at man har gjort sig umage og tænkt sig virkelig godt om. Nysgerrigheden og ønsket om at forbedre er en del af den pædagogiske fagligheds DNA, og det er dagtilbuddets helt store gave i ønsket og ambitionen om at styrke evalueringskulturen. Rigtig meget af "kultur-delen" er allerede til stede, og derfor er skridtene ikke så store, som det måske kan synes. Det handler om at få overblik over evalueringsværktøjskassen, få skabt noget systematik og struktur i arbejdet og ikke mindst have blikket rettet mod, hvordan viden fra evaluering kommer tilbage til praksis til gavn for børnene.

Læs den inspirerende artikel: **Evalueringskultur i dagtilbud** skrevet af
Malene Skov Dinesen, Chefkonsulent i ineva – viden til udvikling

Læs mere side 32

2

I Kernehuset har vi flere værktøjer, som bruges i vores evalueringskultur samt til dokumentation. Nogle gange er det hele huset, der samlet retter sin opmærksomhed på det samme pædagogiske grundlag – det kan for eksempel være et læreplanstema eller rutiner. Nogle gange er det en aldersopdelt gruppe eller en stue, der bliver nysgerrige på et område/tema/aktivitet. Vi anvender vores årshjul, der er gennemgående for hele huset. Årshjulet giver overblik over, hvornår og hvor længe der arbejdes med de seks læreplanstemaer og de ni tværgående perspektiver samt over mærkedage, emneuger og traditioner.

Læs interviewet: **At blive klogere på faglighed**
med det private dagtilbud Kernehuset

Læs mere side 6

3